

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

IDDAGEN

ILLUSTRERAD TIDNING

GRUNDLAGD AF

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

FRITHIOF HELLBERG

SÖNDAGEN DEN 24 SEPTEMBER 1916.

HUFVUDREDAKTÖR:
ERNST HÖGMAN.

RED.-SEKRETERARE:
ELISABETH KREY.

O. Ellqvist foto.

RÖDA ASTER! SE, I PARKEN
rosorna ha fällts till marken.
Nu är dagen din –
makt, som suger ut och öder,
lidelse, som får och glöder
i ett mänskossinn'.

Ingen tid att resignera!
Blodets hets vill mer och mera.
Det är laga fång.
Ynglingar i myrtenlunder,
kom och drick af min burgunder!
Liebfraumilch – fi donc!

HÖSTASTRAR.

AF
ANE RANDEL.

Aster hvit... champagne och atlas!
Himmel, hvad det les och sprattlas
i ditt höga slott!
Än det glöder i din aska,
ännu kan du öfverraska
med en yr gavotte.

Minnen bara... Där du sitter
fin i svarta pärlors glitter,
spetskrås och chignon,
drömmer du om hvitt och siden,
om den gamla goda tiden,
ack, som var en gång.

Astrar hvita, astrar röda!
Sommarns sol och sommarns möda
sprungit sent i blom.
Men fast är och ungdom svika,
gif att kunna så predika
lifvets rikedom!

Den moderna husmodern och hennes praktiska uppgifter.

För Idun af GERTRUD och PETER NORDEN.

V. Martas köksbekymmer.

SEDAN VI NÅ I HVAR DAGSRUMMET RE-sonerat om kvinnans ställning i nådens innevarande år, som husmoder och som tjänare, och vid skrifbordet kalkylerat litet om bösättning och hushållspengar, är det kanske tid att gå ut i köket också. Här ha vi nämligen problemets konkretaste sida för ögonen, liksom denna detalj i hvad rör kvinnans förhållande till och möjligheter för det hushålls arbetet är den praktiskt viktigaste och den — i praktiken mest styfmoderligt behandlade.

Det är ett "teoretiskt" kök, men gör icke desto mindre anspråk på att tillgodose hufvudsakligen praktiska synpunkter. Det är intet "idealkök" — jag har redan framhållit, att jag icke tror på någon allena saliggörande frälsningsmetod. Det är blott exempel på en genomfäkt och genomarbetad plan. Exemplets tillämplighet på hvars och ens individuella fall blir en sak för hvars och ens pröfning.

Köket bör vara det synliga uttrycket för husmoderns sträfvan, behof och skicklighet inom hithörande verksamhetsområde, och därför lika individuellt betonat som hemmet och kvinnan själf. Men vissa elementära grundsatser gälla — eller borde gälla — för hvarje kök ifråga om belysning, sanitära anordningar, tillvaratagande af ett rationellt anslaget utrymme och bekväma arbetsmöjligheter. Och om husmödrarna som regel varit mera kompetenta, skulle de aldrig ha nöjt sig med de på en höft tillkomna fattigdomsbevis, som öfverallt och i alla land bjudits dem af arkitekter och byggmästare. Den fullkomliga brist på ändamålsenlighet och planmässighet, som är utmärkande för flertalet kök, hur modern våningen, hur charmant marmortrappan än må vara, vittnar om, hur litet äfven husmödrarna reflekterat öfver och insisterat på kökets mening och behof.

Vi berömma ju oss af våra stora framsteg i alla hygieniska angelägenheter, och särskild respekt ha vi för vetenskapens renlighetskraft i hvad det späda barnets vård tillhör. Men för att då icke brista i den konsekventa tillämpningens första stycke, så borde vi också betrakta köket som ett laboratorium för födans beredning och ej, hvilket är det vanliga, som den plats bakom kulisserna, dit hushållsarbetets samtliga diverse är förlagd. Och eftersom rätt mycket smutsigt göra är oundvikligt i hvarje hushåll, så borde också en särskild plats finnas tillgänglig för sådant, hvad engelsmännen, som hittills äro ensamma om att äfven i anspråkslösa hem ha genomfört denna praxis, kalla för en scullery. Elsa Törne tog upp scullery'n i sin "Solidar" och gaf oss ett bra svenskt namn för den: renseri. Att hon sedan ville brodera ut den engelska förebilden till en allt för fantastisk vidlyftighet, bör ju icke hindra oss från att införlifva namnet med vårt dagliga tal och att sträfva oss till den verklighet, för hvilken ordet skall ge uttryck.

Så länge renseri saknas, så kan det aldrig undvikas, att man ena ögonblicket borstar skodonen i köket och det andra, innan dammet lagt sig, tar itu med frukosten.

Vid afloppet sköljer man än lillens flaskor, än står man där och sköljer sina grönsaker, sin fisk eller sitt kött. Afloppet blir fullt af sand efter grönsakerna, fiskfjällen sprätta öfver hela köket (fast man kan dämpa fyrvkeriet genom att hålla sig under ett tidningspapper), händerna bli nedsmorda af inälfvor och vi måste ta i kranen för att få vatten. En stund efteråt ha vi kanske steriliserat våra händer i spädbarnshygienens namn och gå till vattenledningen utan att komma ihåg med hvilka fingrar vi nyss öppnade kranen. Hvad är då hela vår hygien annat än ett dåligt skämt? Vid köksbordet röra vi vår kaksmei, sprita våra ärter och stryka barnkammarvätten. Och på samma plats polera vi silfver, koppar och mässing och bemöda oss förgäfvat att skydda bordet med papper. I de flesta enkla hem måste hela barnvätten ske i köket. När man så erinrar sig allt os, alla dunster och ångor som äro oundvikliga i illa ventilerade kök, så måste man vidgå, att det hela inte är riktigt snyggt och aptilligt, och att det ger en viss ironisk bismak åt den hygieniska förkunnelse, hvarvid vi uppbygga både oss själfva och allt "folket". Och om någon kommer och yrkar, att man skall göra väl rent efter ett göra, innan man tar itu med ett annat, så har jag blott ett svar: Försök själf hur godt det är! Försök att göra det, med ett par, tre små i kjolarne, alla ärenden att uträtta, dörren att passa, maten att ensam laga — försök bara att göra ordentligt rent efter hvarje smutsigt arbete, innan ni börjar med något som kräver renlighet, ja, "hygienisk noggrannhet"! Nej, den enda förnuffiga, den enda möjliga utvägen är att strängt skilja på dessa båda slag af husligt arbete.

Hvarje kök borde vara försedt med ett litet renseri, inredt med tanke på de i ett hushåll förekommande rengöringsvärfven.

För ett sådant renseri skulle jag först och främst vilja rekommendera ett lätt spoladt, väl afvägdt golf med aflopp. Dessutom naturligtvis på vanlig väghöjd en slaskkraft med, så vidt möjligt, kranar för både kallt och varmt vatten. En annan för de flesta hem värdefull sak vore en väggfast tvättho, försedd med ett lock att falla ned, när man behöfde det som "bord". Ett litet skåp för borstar, rottingar och dammrasor vore äfven förmånligt. Växlande behof kräfva växlande utrustning; hufvudsaken är att allt smutsigt och söligt göra kan förläggas till en plats, där det icke kommer i konflikt med sådant arbete, som förutsätter iakttagande af noggrann snygghet. Och ingången till köket bör vara förlagd genom renseriet, så att bud och springpojkar med smutsiga fötter eller skräpiga paket ej behöfva komma längre.

Sedan vi begränsat själfva kökets uppgift till att vara ett matlagingslaboratorium, blir det också lättare att afgöra hvad som hör till den väsentliga utrustningen i ett verkligt modernt, d. v. s. för vår tids ändamål tillgodosedt kök.

Hvad som främst kommer i betraktande i ett bra kök är:

- belysning, ventilering, sanitär utrustning.
- följdriktigt plan, lagom (ej för stort) utrymme, bekvämlighet.

Jag gör denna tu-gruppering, emedan de olika egenskaperna i hvarje grupp stå i nära beroende af hvarandra. Första gruppen afser hvad som fordras för att göra köket hygi-

eniskt och behagligt att vistas i. Den andra tar sikte på ett systematiskt ordnad, förenkladt och raskt arbete.

Tillräcklig och ändamålsenlig belysning är af lika stor betydelse i köket som i verkstaden eller ateljén. Man bör till att börja med sträfva efter att åstadkomma ett så allmänt fördeladt, diffust ljus som möjligt och undvika ett alltför koncentreradt ljus med tydföljande skarpa, och gärna förvillande slagskuggor. Både af denna anledning och med tanke på att få köket så sommarsvalt som möjligt förläggas köksfönstret helst nordligt. Denna regel är nog hvad enfamiljshusen beträffar redan så allmänt i kraft, att den betraktas som axiom. Så mycket mindre tar man hänsyn till belysningens viktigaste bud, som rör spisens läge i förhållande till fönstret. Den som arbetar vid spisen bör icke tvingas att stå och skugga sig själf. För placeringen af en spis gäller samma regel som för placering af ett skrifbord: ljuset från vänster! I fråga om skrifbord anses detta själfklart; ifråga om spisen tycks ingen tänka på det. Atminstone förefaller det vara mest lyckträff, om spisen i våra kök råkar vara ur belysningssynpunkt fördelaktigt uppställd.

Samma synpunkt bör man ha i minnet, när det gäller den konstgjorda belysningen. Framför allt ingen lampa från höger, eller bakifrån, för den som arbetar vid spis eller diskbänk. Finnes tillgång till elektriskt ljus är den indirekta belysning, som på sistone börjat vinna insteg äfven i Sverige, som allmän ljuskälla att rekommendera. Att däremot ha en lampa med direkt ljus midt i rummet som enda ljuskälla leder till mången vidbränd rätt och sönderslagen tallrik. Helst och främst bör man ha en lampa rakt öfver spisen och en annan öfver diskbänken. Tänker man så dessutom på att skärma af förståndigt, så att ljuset faller på arbetsplatsen utan att sticka bländande i ögonen på den arbetande,* så reder man sig med rätt dämpadt ljus och har icke så litet underlättadt arbetet.

Kökets ventilering är betydelsefull både för undvikande af matos och med hänsyn till den arbetandes hälsa. Luften i ett kök blir mycket hastigt förbrukad, och den arbetande känner sig tung och olustig. Förmodligen ligger här förklaringsgrunden till köksornas till talesätt vordna "argsinhet". Fönstret bör vara så anordnad att det bekvämt kan öppnas upptill.** Därigenom kan man få frisk luft utan direkt drag. En effektiv ventil öfver spisen hör också till. Och fastän jag vet, att våra arkitekter f. n. icke gilla spishufvar, så håller jag ändå, isynnerhet om spisen är stor, på en ordentlig huf. Suger ventilen som den skall, så stannar nog det mesta af ångorna inom hufven. Med den moderna, hufvlösa metoden bli ju ofta köksväggarna drypande af ånga och gardinerna hänga som fuktiga trasor. Metoden är kanske dessutom inte så modern längre; ty i Amerika är hufven på väg att återinsättas som kökets tronhimmel.

Utän god belysning och god luftväxling kan den allmänna renlighet och snygghet, som utgör ett af de elementära önskemålen ifråga om ett tidsenligt kök, aldrig uppnås. Men kökets hygien kräfvat mera än så.

Ingenting gläder ju så husmoderns hjärta

* Försök t. ex. med en elektrisk lampa i n n a n för spishufven!

** Om fönstret skall närmare talas längre fram.

Prenumerationspris:

Vanl. upplagan:		Praktupplagan:	
Helt år.....	Kr. 6.50	Helt år.....	Kr. 9.—
Halft år.....	< 3.50	Halft år.....	> 5.—
Kvartal.....	< 1.75	Kvartal.....	> 2.50
Månad.....	< 0.75	Månad.....	> 0.90

Iduns byrå och expedition, Stockholm, Mästernuells-gatan 45.

Redaktionen: Riks 16 46. Allm. 98 03. Kl. 10—4.	Expeditionen: Riks 16 46. Allm. 61 47. Kl. 9—6.
Red. Högman: Riks 86 60. Allm. 4 02. Kl. 11—1.	Annonskontoret: Riks 16 46. Allm. 61 47. Kl. 9—6.
Verkst. direktören kl. 11—1. Riks 86 59. Allm. 43 04.	

Annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:		Utländska annonser:	
25 öre efter text.		30 öre efter text.	35 öre
30 öre å textside.		30 öre å textside.	20 % förh.
20 % förhöjning för särsk. begärd plats.		30 öre å textside.	20 % förh. för särsk. begärd plats.

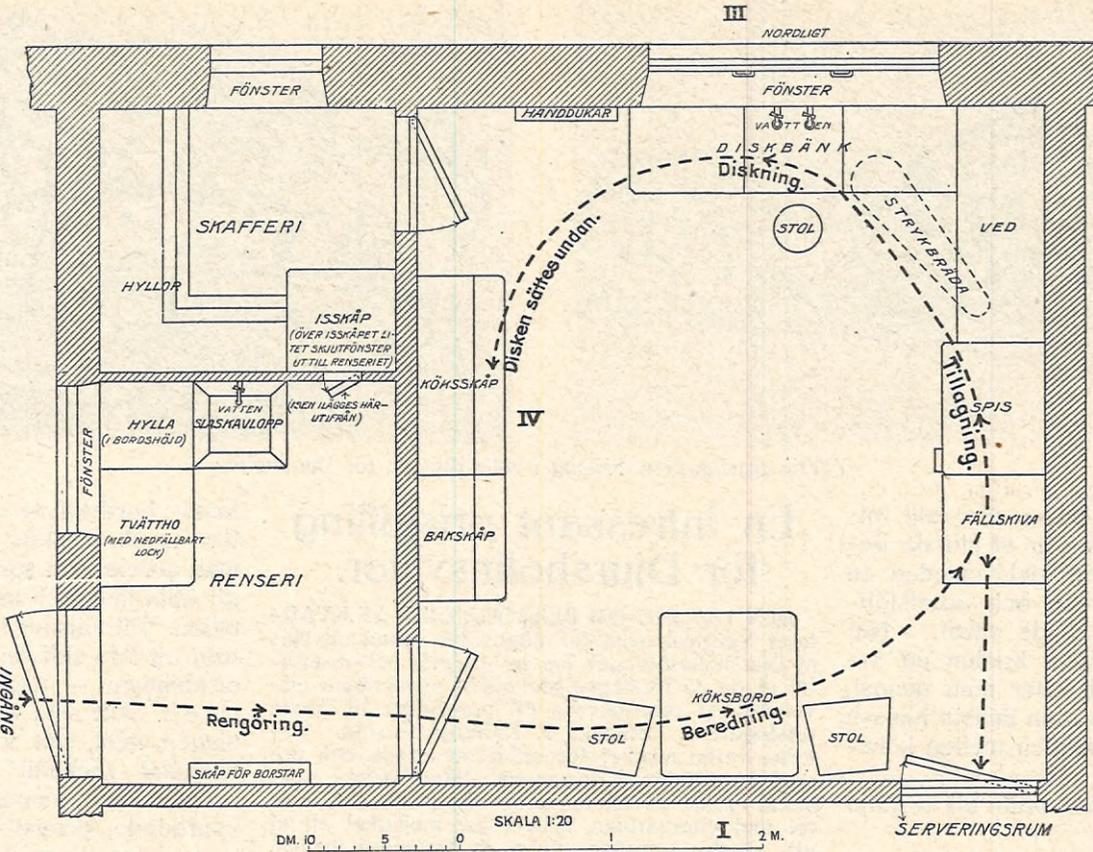
som ett skinande kök, och allt bör göras för att detta önskemål skall kunna uppnås så lätt som möjligt och af så många som möjligt. Väggar och golf böra, i all synnerhet i närheten af spis och diskbänk, ha en hård, jämn yta med så få springor och fogar som möjligt. Bäst är att ha kakel på väggen och linoleum på golvet. Det ena som det andra är lätt att hålla rent, och för linoleum talar äfven starkt den omständigheten, att det är mjukt och hvilsamt att gå på.

Till fönstret hör om sommaren flugnät, annars är det omöjligt att freda sig för den snuskiga bacillbäaren.

Och så diskbänken! Det finns en särdeles nyttig och användbar metall, som heter zink, och som bl. a. har den egenskapen att få fula fläckar af rent vatten. Med en så opraktisk beklädnad äro de allra flesta svenska diskbänkar öfverdragna.

D. v. s., skall det vara riktigt fint och tip-top, så är det — koppar, hvilket är ändå mera opraktiskt! I vissa moderna skolkök, där eleverna tydligt äfven delvis få lära sig, hur det inte skall vara, har man ett förfärligt besvär med att hindra kopparbeklädnaden vid diskbänken från att bli våt!

Tänker man sig blott ett ögonblick för, så forde man vara på det klara med, att en diskplats bör vara en plats att diska vid, följaktligen en plats som tål vatten, och är lätt afforkad, icke ideligen behöver skuras

Ett kök (jämför rensari och skafferi) planerat med hänsyn till den naturliga arbetsgången, renlighet, korrekt belysning, bekvämlighet och ett begränsadt, men väl utnyttjad utrymme.

Till serveringsrummet svängdörr, som går åt båda hållen. — Isskåpet har lucka ut till rensariet (synes å teckningen), genom hvilken isen lägges direkt härutifrån. I väggen öfver isskåpet ett skjutfönster (synes ej): den rensade fisken t. ex. införes på detta sätt direkt i skafferiet. — Framför köksfönstret kan man lämpligen ha blomsterlåda med persilja, gräslök o. dyl.

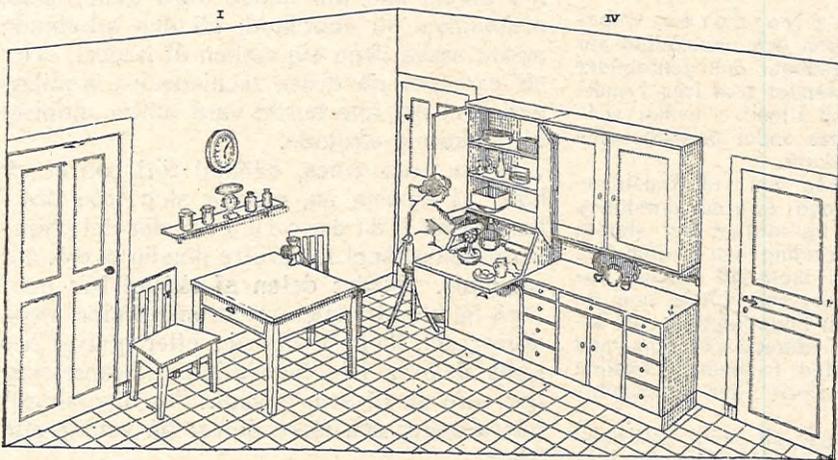
med dyra putsmedel och bortslösandet af dyrbar arbetskraft. Dessutom bör vattnet ha tillfälle att rinna af från de diskade föremålen och därför den del af bänken, där man ställer disken ifrån sig icke vara en slät bänk, utan ha en svag lutning mot afloppet och refflad yta.*

Hvad diskbänkens beklädnad angår, så * Att ställa upp tallrikar o. dyl. i en "diskhylla" lyfter visserigen porslinet ur vätan, men det är ju likafullt mera trefnad med att vattnet har tillfälle att afrinna under ställningen. Dylika diskställ finnas af olika typer, bl. a. har Rimforsa en modell, som lokalpatrioterna varmt förorda.

finns det mycket att välja på: porslin, hvit emalj, råglas (tyvärr dyrt), marmor, granitmassa, marmormosaik. Den olägenhet, som är förknippad med dessa beklädnader, nämligen hårdheten, som är riskabel för porslinets hållbarhet, är afhjälpt genom att breda en kökshandduk öfver bänken. Det finns förresten ett slags särskilda trasor af ljusvekegarn för ändamålet, som ha en speciell förmåga att suga vattnet åt sig. En beklädnad som icke är hård och förresten har mycket som talar för sig, är linoleum. Den vill ju frasa sig i kanten, men det afhjälptes genom att sko fast kanten med en zinkremsa, som jag hört uppgifvas, att man gjorde på ett ställe. En diskbänk af trä duger däremot ej, emedan den snart murknar.

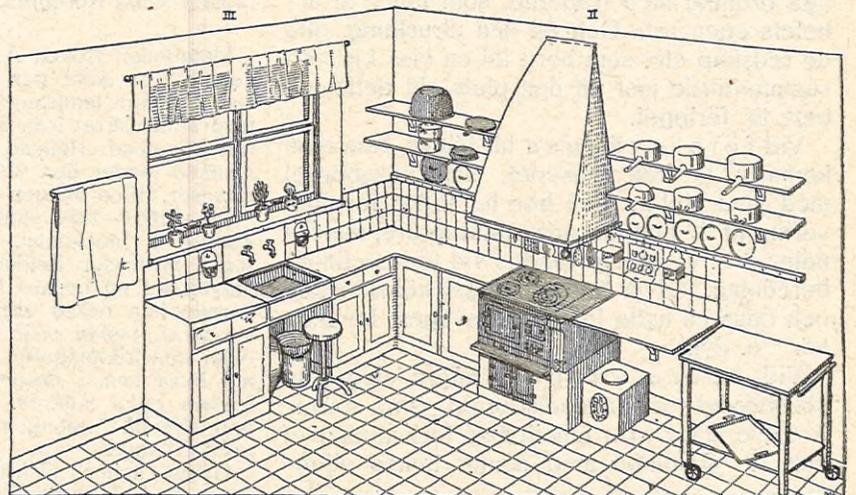
Mot beläggningen med porslin vilja kanske både husmödrar och husvärdar invända, att den ställer sig för dyr. Men för dem som bygga själva vill jag påpeka, att flertalet svenska hem torde på renhållningen af sina eviga zinkbänkar nedlägga en årlig kostnad, som ungefär räcker till prisskillnaden mellan zink och porslin. Och till hyresvärdarna vill jag säga, att våra våningar verkligen i regel äro så dyra, att man skulle kunna fordra att en förnuftig diskbänk vore inbegripen.

Öfvergå vi så till nästa grupp af de för köket uppställda önskemålen, så måste vi

Kökets första och fjärde vägg (jmf. planritning!).

Lådorna i köksbordet innehålla alla de olika redskap, som användas vid födans beredning. — Längst t. v. svängdörren till serveringsrummet. I hörnet dörr till rensariet. T. h. dörr till skafferiet. — Närmast skafferiet köksskåpet. Sammanbyggt därmed bakskaftet; underst (tude-lad) mjölbänge. Öfvanför den till bakbord nedfällda slutskifvan. Längst t. v. står den skål, i hvilken mjölet faller ned från den i understa skåphyllan inbyggda sikten (man siktar genom att vefva vid munstycket under hyllan). Öfriga hyllor upptagas af formar, kaffe och andra bakutensilier samt kryddor, russin o. dyl.

Kökets andra och tredje vägg.

Längst till höger ett litet serveringsbord på hjul. På detta skjutes den färdiga maten in i matsalen. När bordet återkommer med användt porslin skjutes det direkt bort till diskbänken. — Allt som behöfs vid matlagningen inom omedelbart räckhåll vid spisen. T. h. en fällskifva (under denna koklådan), där den förberedda maten ställes, och där den tillagade upplägges. Använda kärl och karotter sättas undan t. v. om spisen. — Användt porslin sättas t. h. på diskbänken, det rengjorda t. v. (hvarifrån man blott har ett steg till köksskåpet). Diskbänkens vänstra del sluttar sakta och bör ha refflad yta. Under diskhon är bänken öppen. — Fönstrets öfre del går att skjuta ned, dess nedre del att skjuta upp. — Väggparket bakom spis och diskbänk kakelklädd.

Konstfliten, Göteborg.

Konstnärligt verkningsfulla mönster och färgsättningar. Prover sändas till påseende. Preciserar noga vad som önskas.

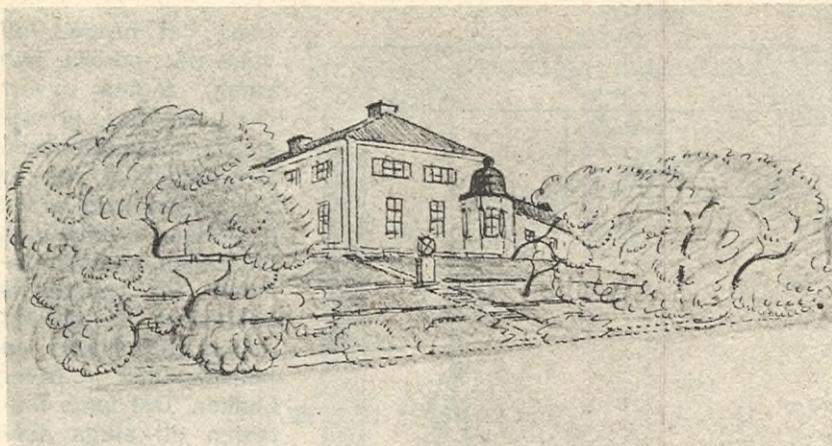
Mattor, gardiner, möbiltyger, dräkttyger.

S:ta Birgittaskolan
Linneutstyrlar
Textilarbeten

Regeringsgatan 19-21

Handsydda linneblusar

Förste pristagarens förslag i villatävlingen för Djursholm.

sätta en följdriktig plan före allt annat, dels emedan en sådan är af största betydelse i och för sig själf, dels emedan en rationell utrymmesberäkning och arbetslättnad äro väsentligen beroende därpå. När man iakttar den fullkomliga bristen på system i de flesta kök, så inser man genast, att de byggts och inredds utan minsta hänsyn till den logiska ordningsföljden mellan köksarbetets olika delar.

Fyra särskilda faser äro lätta att urskilja ifråga om kökets arbete:

- 1) Den beredning af födoämnen, som går före själfva tillagningen.
- 2) Kokandet, stekandet o. s. v. af maten, jämte dess uppläggning.
- 3) Disk och rengöring af alla utensilier.
- 4) Bortställandet, upphängandet o. s. v. af alla utensilier samt det allmänna arbetet med att få köket fint och i ordning igen.

Dessa fyra olika faser och deras naturliga förhållande till hvarandra bör man alltid noga hålla i minne, när man planlägger — och inreder — ett kök.

I de bilder, som åskådliggöra denna uppsats, observeras, att hela planläggningen går ut på att hålla just dessa fyra arbetstempon strängt isär och att få dem att följa så naturligt och bekvämt som möjligt på hvarandra.

Hvar och en af kökets fyra väggar är anslagen åt en af arbetets fyra faser. Vi röra oss hela tiden åt ett håll och gå i den naturliga ordning med frågorna, som följer af arbetets egen art. Och all den utrustning, alla de redskap etc. som höra till en viss fas, äro sammanförda just på den plats, dit detta arbete är förlagdt.

Vid första väggen till höger, som man kommer in från rensriet, står köksbordet med sina stolar. Det bör ha lådor för förvaring af de knifvar, grönsaksskärare, späcknålar o. s. v., som användas vid födans finare beredning. Öfver bordet hänger köksklockan och finns en hylla för hushållsvägen, för burkar* o. dyl.

Vid andra väggen, några steg från köksbordet och matsalsdörren, står spisen. Å ömse sidor af, i omedelbar fortsättning af och i jämnhöjd med denna finnas vägg-

*Hvad dessa burkar beträffar är det praktiskt att ha dem af glas. De porslinsburkar man satsvis ser i bosättningsaffärerna äro till att börja med ogenomskinliga så att man är beroende af etiketten och icke utan att särskildt se efter blir påmind om beståndets höjd i burken. Dessutom äro de oftast opraktiskt stora, så att de äro svåra att gripa och följaktligen lätt utsatta för att gå sönder. Vanliga konservglas med lätt aflyft, men säkert hvilande glaslock äro utmärkt användbara, men vi få nog ha några fler än tecknaren gifvit oss på bilden, och vi binda gifvetvis icke öfver någon med papper!

En intressant pristävling för Djursholmsvillor.

DEN TAFLING OM BEBYGGANDET AF KVARTERET Ygdrasil, som för någon tid sedan utlystes af Djursholmsbolaget, har nu afgjorts och resultatet af de 35 förslagen har blifvit synnerligen gifvande. Vi reproducera ett par bilder af förste pristagarens, arkitekt T. Rybergs förslag. Villorna verka mycket förnuftigt planerade och äro vackert inlagda i terrängen. Man lägger särskildt märke till att tomterna afgränsats med murar mot yttervärlden, hvilket ger möjlighet att af ett mindre område skapa en harmonisk helhet. Andra pris tilldelades arkitekterna Eric Ericsson och Arvid Stille och tredje pris arkitekterna Sven Jonsson och Olof Lundgren.

Kvinnoporträtt till dagskrönikan.

Fröken Anna Nordgren.

Fru Ina Villner.

Målarinnan fröken Anna Nordgren, välbekant för en äldre generation och uppskattad för sina känsliga landskapsmålningar och genrebilder med motiv såväl från hemlandet som från Frankrike, England, Holland och Irland, i hvilka sistnämnda länder hon vistades under årslånga studieresor, afled nyligen i Skara.

Från 1867—1874 studerade hon vid Konstakademien i Stockholm. Bland lärarne därstädes forde professor Boklund ha utöfvat det största inflytandet på hennes utveckling och honom bevarade hon också alltid i tacksamt minne. Intresserat, fastän själf reserverad, följde hon de olika konstriktingarne och tillgodogjorde sig ärligt hvad som i desamma stämde öfverens med hennes egen naturell. Med framgång utstälde hon ofta på "salongen" i Paris eller på Akademien i London.

Genom hennes alstring går ett sundt realistiskt drag, som aldrig förfelade att slå an på ett skådande öga.

Närmast sörjes den aflidna af syster och systerbarn. De talrika vännerna af hennes ärliga och goda konst skola med vemod mottaga budskapet om den försynta och anspråklöst tillbakadragna konstnärinnans bortgång.

För några dagar sedan afled i Torpa prästgård fru Ina Villner, maka till kyrkoherden V. Villner. Den aflidna efterlämnar minnet af en sällspordt fin och gedigen personlighet, en god kvinna i ordets bästa bemärkelse. Sitt trefna hem skötte hon med den erfarna husmoderns omsorg

fasta bordskifvor — ty man kan icke ha för mycket plats att breda ut sig på, när man arbetar vid spisen. Skifvan till höger är att fälla ned, och under densamma står koklådan. Till vänster torde det vara mest praktiskt att låta skifvan — som ev. går i ett med diskbänken — utgöra öfverdelen af vedlår el. dyl. Allt som behöfs för själfva matlagningen, mjöl, salt, kryddor är placeradt inom bekvämt räckhåll direkt öfver högra fällskifvan, och vispar, slevvar o. s. v. hänga uppradade, genast åtkomliga, på en list öfver spisen. I en fördjupning i öfre listkanten hvilat grytlocken, och ofvanför finnas dubbla hyllor (i bekväm höjd!) för pannor och grytor. Ljuset faller från vänster.

På tredje väggen under fönstret, återfinna vi diskbänken med allt hvad därtill hör. I midten en grund, fyrkantig bassäng, till höger plats för uppsamlingen af använt porslin, till vänster en refflad, något lutande skifva, där man sätter det diskade ifrån sig. Om beläggningen är förut taladt. I bänken finnas lådor för putsmedel, under lådorna skåp.

Höger och vänster är det mycket viktigt att kunna skilja på ifråga om diskplatsen. Eftersom en normal, högerhänt person diskar med höger hand och sätter ifrån sig med den vänstra, bör man gifvetvis kunna sätta ifrån sig åt vänster. Eljes arbetar man med korsade armar, eller öfverflödiga handgrepp och riskerar att slå porslinet mot vattenledningskranen. T. o. m. i mönstervillor på utställningar och förresten så godt som öfverallt i svenska våningar finner man, äfven där det precis lika lätt kunde vara annorlunda, diskbänken så anordnad, att den arbetande måste ställa ifrån sig disken åt höger! Ater ett exempel på dessa meningslösa traditioner, som det inte borde vara alltför utopiskt att tänka sig utrotade.

Vi ha, som synes, alljämt rört oss åt ett håll. Vi komma nu, ett par steg från diskbänken till fjärde väggen, där det väggfasta köksskåpet för gröfre porslin o. dyl. har sin plats. Nedre delen af skåpet bör hysa stora till största delen inredd med lådor: stora dörrar och djupa hyllor ner efter golfvet äro båda delarna lika besvärliga. Skåpskifvan bör vara så fri som möjligt. För öfverskåpet passa hyllor och stora dörrar på vanligt sätt bäst.

(Forts.)

och förutseende och åt sin trädgård, den vackra trädgården å Torpa kyrkoherdeboställe, ägnade hon en pietetsfull vård. Hos alla, som kommo i närmare beröring med den älskliga prästfrun i Torpa, skall hennes minne lefva i tacksam hägkomst, ej minst hos de många fattiga på orten, bland hvilka fru V. i det tysta utöfvade stor gifmildhet. Den aflidna var vid sin bortgång 56 år och sörjes närmast af make, en dotter och fyra söner.

Pellerins

Grädd- och Växt-Margarin

ersätta det finaste mejerismör.

Eros ute på förbjuden mark.

AF MARIA RIECK-MÜLLER.

DEN GAMLA BURGNA KÖPMANSSTADEN hade under de senaste årtiondena vuxit ut till storstad, med nya, pompösa stadsdelar och en mängd offentliga byggnader, hvilka, både i fråga om yttre stil och de olika syften, som de tjänade, gaf det hela en modärn prägel, samtidigt med att de stodo som ett synligt vittnesbörd om samhällets vakenhet och förmåga att åt sina tidsenliga idéer skänka ett monumentalt hölje.

Detta var stadens ljusa utsida — solsidan. Men det fanns också en skuggsida, och här saknades hvarken fattigdom eller misslyckande och ödestyngda existenser.

För att vara rättvis, måste dock sägas, att man härvidlag så mycket som möjligt sökt utjämna förhållandena. Ty det var just för dessa skuggsidans barn, som de modärnaste byggnaderna hade kommit till stånd, med sina vackert förgyllda namn och inskriptioner öfver pelarprydda portaler. Och mer kan ju inte begäras af ett samhälle. Dessa asyl- och inrättningar hade kostat miljoner; och här, lika litet som annorstädes hade man tillåtit sig sådana vågsamma experiment som att använda tid, möda och pengar på förekommande af eländet — inte ens i form af ett tankeexperiment. Det hade varit att vända upp och ned på hela samhället; man hade inte längre varit tidsenlig, i det man gått tiden långt i förväg — och så hade ju staden då kanske inte varit i något behof af sina dekorativa arkitekturverk! —

Den vackrast belägna af dessa dyrbara välgörenhetsinrättningar — om också inte en af de allra modärnaste — var stadens ålderdomshem, hvilket äfven kunde kallas hemmet för "pauvres honteux", då här endast emottogs obemedlade åldringar ur de bildade klasserna, af hvilka många sett bättre dagar men utaf olika orsaker inte hade utsikt att förskaffa sig en tryggare och mer sorgfri tillflykt för den annalkande lefnadskväl- len, än den som här bjöds.

De hade också allt skäl att finna sig belåtna med tillvaron på detta ljusa, välordnade och behagliga ställe, där hvarken mat, värme eller tillräckligt umgänge saknades.

Det af två stora herregårdslika stenhäus bestående "hemmet" låg i stadens utkant, omgifvet af en den vackraste trädgård och park, hvars gångar och trädomsuggade gräsmattor sträckte sig ända ned till den förbiflytande ån. Inomhus var allt bekvämt ordnad och nästan likadant i de båda husen, af hvilka det ena inrymde den manliga afdelningen, och det andra, något större, den kvinnliga, som trots utrymmet likväl tycktes vara otillräckligt; ty ständigt lågo ansöknin- gar inne från gamla hemlösa kvinnor, hvars mest brinnande önskan var att här få lefva några år i ro och se'n få sluta sina dagar inom dess hägnande murar.

Det kan inte heller sägas annat än att man på allt möjligt sätt försökte göra det angenämt för dem, som lyckats få en fristad här. De som orkade blefvo lite emellanåt bjudna af vänner och bekanta på konserter, teatrar, biografier och liknande förströelser; och under de långa vinteraftnarna idkades ett hemtrefligt umgängeslif i det stora samlingsrummet, där äfven ett ganska bra pianino fanns. Det hände till och med en och annan gång under vinterns lopp, att stadens musikaliska förmågor kommo till "hemmet" och bjödo på aftonunderhållning, med både sång-, piano- och violinumner. Det var riktiga högtids- stunder, och särskildt, när dessa besök gäll-

de den kvinnliga afdelningen tog sig förtjusningen och tacksamheten uttryck på ett nästan rörande sätt.

I allmänhet gick det lifligare till i de gamla damernas afdelning — om det nu kunde bero på, att de hade lättare för att fördraga lifvets njugghet och vedervärdigheter, eller kanske de aldrig hade drömt så djärfva fram- tidsdrömmar som de manliga kamraterna. Ja, ibland kunde det hända, att de begärde till- stånd att någon aftonstund få låna "lilla snälla Englund" — den enda manliga indi- vide, som fick vistas inom kvinnohemmets fridlysta område, — detta tack vare hans egenskap af värmeledningsmaskinist. Och när så Englund kom, då makades bord och stolar åt sidan, och den hyggliga maskinisten, som förstod sig på att sköta eldningen på mer än ett sätt, och som sådana gånger alltid visste hvad det gällde, tog samtidigt fram sin fiol — efter hvars lifliga vals- och polkamelodier de rörligaste och lifaktigaste bland de gamla gummorna sedan i dans efter dans lekte sig tillbaka till ungdomen, medan de allför ålderstigna och trötta från stolar och dörröppningar intresserad deltog i förnöjelsen på sitt sätt — hvilket inte alltid var så mildt och förstående, som man kunde tänka.

Den för de flesta mest angenäma tiden var dock, när trädgårdens gångar började torka upp och knopparna på trån och buskar fingo en svag skiftning i grönt, medan rabatternas krokus och snödroppar lyste i det välsigna- de vårsolskenet. Då vågade sig äfven de skröpligare och mest försiktiga ut för en stund. Och ju längre det led fram mot som- maren, desto flera af de båda husens invå- nare blefvo synliga där ute i grönskan och solskenet. Och i allmänhet trufdes de gamla damerna och herrarna riktigt bra tillsammans, fastän man aldrig träffades inomhus; eller kanske var det just därför, som pratstunderna ute i det fria voro så trefliga och alltid hade nyhetens behag.

En och annan fanns ju också här, som störde trefnaden och som hälst sett, att de båda husens yttre område äfven hade varit afskildt och utan något slags gemenskap, för att man skulle kunna vara helt och hållet ostörd och fri all förargelse.

Den som härvidlag oftast fann orsak till missnöje och dåligt humör var fröken Cornelia Pihl, en rörlig sjuttioåring, som i trettio år med nit och efferfryck skött lärarinnekallet i en af stadens privatskolor, och som aldrig visat något minsta spår af svaghet för det s. k. starkare könet. I alla fall bedyrade hon själf, att hon allt från sin tidigaste ungdom och till den dag som var inte sett annat än uselhet och ynkedom hos männen. Och hon förargade sig i allra högsta grad öfver detta sommarumgänge. Hvar vår, när de första promenerande gubbarna och gummorna blefvo synliga där ute i trädgården, sade hon med ett fränt tonfall: "Se så där ja, nu ha vi samskolan i gång igen". Och det var en skol- form, som hon skänkte sitt djupaste förakt.

Allt gick emellertid sin gilla gång, årstid efter årstid, och småskvallar och småtrötter florerade lika bra under vinterns afskildhet som under sommarsamvaron ute i trädgård och park, såsom ju helt naturligt var. De mest intressanta afbrotten i den ganska hän- delsefattiga tillvaron var, då någon af de gamla fördes bort till den sista färden, och en ny — kanske under årtal väntande — efterträderska eller efterträdare intog den lediga platsen. Ibland hände det, att man ganska väl kände till allt som rörde den nya medlemmen, ibland återigen var han eller hon så godt som främling för dem alla. Och just då var det, som intresset steg till sin

höjdpunkt, och gissningar och förtroliga med- delanden satte själfva luften i behaglig rö- relse, där det några veckor i taget hviska- des, sprangs mellan rummen, ja, till och med bjöds på kaffe i mer slutna lag.

När änkefru Agnes Elfving efter tålmodig väntan ändligen fick slå sig till ro här, åstadkom hon i ovanligt hög grad ett dylikt behagligt afbrott i det enformiga hvardags- lifvet. Ty om henne visste man en liten del, och detta var så pass intressant, att man ovillkorligen måste få reda på allt det öfriga. Och ingen kände henne personligen mer än Terése Asp, — den enda på hela afdelnin- gen, som bara skämtade eller molteg, när det var fråga om skyaller. Men, huru det prafa- des och gissades, visste man efter ett år in- genting mer om fru Elfving än när hon kom, och det var, att hon då nyss fyllt sjuttiofem år och var änka efter en för länge se'n mycket rik grosshandlare. Enda dottern till en af traktens bruksägare, lär hon ha giff sig myc- ket ung, och — som det se'n berättades — hufvudsakligen för att rädda sin far från ruin. Några barn, som lefde, hade hon inte heller; — och när mannen för ett tiotal år sedan dog, voro också hans affärer i sådant skick, att änkan inte hade annan råd än att söka få räknas till ålderdomshemmets "pauvres honteux". Utom detta kom man inte underfund om mer än att hon var en mycket angenäm och stillsam gammal dam, som på en gång var vänlig och inte närmade sig någon förtroligt, och hvars hela väsen ägde ett visst omedvetet och själfvullt behag.

"Det är ingenting annat märkvärdigt med henne, mina allra nådigaste gamla mör och gummor" — utlät sig lilla fröken Asp en gång — "än att hon hör till dem, som aldrig bli riktigt gamla, huru illa lifvet än handskas med henne. Något annat vet inte jag, och något annat finns inte heller att veta."

Fru Elfving trufdes, såsom det lycktes, all- deles utmärkt i sitt nya hem, där hon fick njuta af all den ro, hon saknat under de se- naste ganska bekymmerfulla åren, och där det äfven fanns så godt om tid till sådant, som kunde intressera en. Och alldeles sär- skildt lycklig öfver tillvaron här kände hon sig se'n hon under sommarens lopp funnit ett nästan dagligt sällskap i en så godt som för- gäten ungdomsbekantskap, den nu snart åttioåriga Erik Toréus, "gamle adjunkten" som han kallades här, omväxlande med "en- störingen".

"Gamle adjunkten" var onekligen till viss grad ett original, hvilket nog också väsentli- gen bidragit till hans misslyckande i kampen för tillvaron. Han hade aldrig kommit längre än till vikarierande adjunksplatser i skolorna, och detta berodde ingalunda på bristande läraregenskaper eller arbetsförmåga. Tvärt- om var han en af de skickligaste i sina äm- nen. Men Erik Toréus var en af dem, som inte kunde plugga sig fram, sedan han en gång fördjupat sig i den vetenskap, som var hans speciella område. Och, när han där- jämte saknade medel till fortsatta studier, fick han stå där han stod som extra och vikarie, under det han samtidigt utvecklade sig till en ovanligt kunnig botaniker och natur- forskare — men en som aldrig gjorde vä- sen af sina kunskaper och därför inte heller härvidlag kom fram ur sin obemärkthet. "Gamle adjunkten" hade under sitt förtroliga umgänge med naturen kommit på sidan om människorna och den stora allfarvägen, och på samma gång utanför alla möjligheter att vinna något slags materiell framgång. Den mest betydande af det slaget, som någonsin kommit på hans loft var, när han fick en till- flyktsort för sig och sin lilla bokskatt här på ålderdomshemmet, sedan det inte längre

gick att få något vikariat, och de knappa tillgångarna inte räckte till livets nödort. Och här fann han sig öfver förväntan väl, trots alla regler och förordningar, som det ju var lite ovant att minnas och finna sig i, när man såsom han utom skoltimmarna mest lefvat ute i skog och mark eller fördjupad i studier, utan någon tanke på tid och rum.

Särskildt, när den s. k. "vårslädningen" började ute i trädgården tyckte han, att det åter var lönt att lefva — åtminstone öfver sommaren. Och någon mer kunnig och intresserad medhjälpare kunde inte hemmets trädgårdsmästare gärna tänka sig än "gamle adjunkten". Det var också märkvärdigt, huru han lefde upp och blef spänstig och kry denna tid på året. Han var verkligen ganska ovanlig både till själs- och kroppskrafter; och när man såg den senfulla — ehuru något böjda — gestalten röra sig där ute mellan rabatterna, kraffa till jorden på ett ställe, på ett annat binda upp någon slokande blomstängel, skulle man förr ha gissat att han snart fyllde sina sjuttio i stället för åttio år. Under vintern däremot kände han sig gammal och trött och höll sig då också mest inne på sitt rum för att inte reumatismen alldeles skulle ta öfverhand.

Äfven för adjunkten Toréus blef den första sommaren efter fru Elfving's ankomst alldeles särskildt lycklig och värdefull. Och detta till en sådan grad, att han inte en enda gång tänkte på eller åstundade att denna blomstringsårstid skulle bli hans sista.

Vid deras första sammanträffande hade han till en början inte riktigt klart för sig, att de seft och talat med hvarandra i gångna tider, under det att fru Agnes genast förstod att "gamle adjunkten" inte kunde vara någon annan än den magister Toréus, som hon träffat några gånger på ungdomsbjudningar för ungefär femtiofem—sex år sedan. Ja, de måtte bestämdt också ha dansat med hvarandra, ty allt eftersom minnet af den unge magisterns person blef tydligare, så framträdde också vissa detaljer med synnerlig klarhet. Och den lefnadsfriska Agnes Hartsell hade alldeles säkert med nöje låtit föra sig i dansen af den sympatiske, ehuru litet blyge extraläraren, hvars djupt liggande mörka ögon och ljusbruna hår hon nu så tydligt tyckte sig minnas.

Allt efter som dessa flydda dagar manades fram, återfann äfven adjunkten så småningom de förgätna minnesbilderna. Och den gamla damen bredvid honom skymdes med ens bort af en ungdomlig flickgestalt, som ägde någonting af daggfrisk morgon öfver sig. Ja, ja, hade han inte en gång i tankarna liknat denna Agnes Hartsell vid en blomsteräng — någonting blomligt, ehuru ej med det ömtåliga och enfärgade likhetsdraget hos någon viss blomma... Det är dock förunderligt, hur klart dessa mest aflägsna bilder kunna träda fram ur glömskan... Och så att träffas så här — likt ett par af hårda vindar kringblåsta höstlöf, som mot kvällen hamna på samma sopbacke... Med ett halft skyggt ögonkast försökte han återfinna något af de drag, som så plötsligt frammanats ur det förflutna. Men han fann endast det aflägsna släktttycke, som kan spåras mellan en nittonåring och en gammal kvinna, på samma gång som han tyckte, att detta gamla ansikte med sin omramning af gråvågigt hår hade ett visst ungdomligt behag, och ett lif i de klara ögonen, som kom honom att undra, huru hon egentligen helt skulle kunna passas in i omgifningen här. Om det nu inte bara var det där uppdykande ungdomsminnet, som förvillade honom. Emellertid fortsattes den återknutna bekantskapen, utan andra störande afbrott i det nästan dagliga sommarumgän-

get än den, som regn och blåst åstadkommo. Och de båda gamla människorna funno ständigt outfömliga samtalsämnen i sina så skilda upplevelser, hvilka de sig själfva ovetande gäfvo en mängd gemensamma anknytningspunkter, som i verkligheten aldrig hade funnits där; ty den obemärkte magister Toréus och den firade brukspatronsdottern hade ju lefvat inom hvar sin vidt skilda sfär, och de gånger de träffats voro blott tillfälligheter.

När löfven började gulna och astrarna blommade, tyckte de båda, att de kännit hvarann' äfven alla de mellanliggande åren, eller att det egentligen var ganska märkvärdigt att de inte gjort det, så länge som de lefvat i samma stad. Och nu tänkte de allt oftare med en känsla af oro på den annalkande kalla årstiden, då dessa förtroliga pratstunder skulle bli allt sällsyntare. Ja, hvem vet, hvad en vinter kunde bära i sitt sköte!

För "gamle adjunkten" synnerligast var denna oro plågsam och ovan — han som aldrig vetat af, hvad det vill säga, att någon personligen brytt sig om honom. Och ovant var det att själf känna sig intresserad af en människa på detta sätt — allrahälsst ett fruntimmer. Visserligen hade han ju också — liksom de flesta — haft sin ungdomsförälskelse och en och annan tillfällig förbindelse af flyktig art. Men allt detta var ju aflägsset och hade aldrig lämnat ens den svagaste skuggan af minne efter sig. Därtill hade hans arbetsintresse upptagit honom allt för helt. Och med en halft förlägen, halft undrande känsla såg han sig nu själf helt öppenhjärtigt och vänskapligt meddela sig med denna fru Agnes, för hvilken han inte kunde annat än känna både den varmaste sympati och tacksamhet. Ja, när han nu såg tillbaka på hela sitt ensamma lif, måste han ju erkänna både att den här sommaren varit den behagligaste han upplevat, och att han hittills knappast hade anat att det fanns enbart vänliga, förstående och godhjärtade kvinnor, som inte sågo medlidsamt eller med löje på en gammal enstöring som han... Bara nu inte den långa vintern blefve allt för plågsam i sin afskildhet.

Men äfven vintern förfliöt ovanligt lyckosam, med många milda dagar och ett och annat tillfälle för de båda vännerna att träffas och få utbyta några uppmuntrande ord.

Till julaftonen hade fru Elfving lyckats få sina slantar att räcka till inköp af en liten senblommande ros, som hon skickade till adjunkten med Englund som budbärare. Och lite senare kom som gengäfva ett i flera papper inlagdt paket, hvars innehåll beredde henne stor öfverraskning och glädje. Det var ett litet handskrifvet häfte, på hvars första sida lästes: "Om växternas psyke" af Erik Toréus 1870; och öfverst vid kanten: "Några af mina okända och obevisade rön med tack till min goda vän fru A. E."

Det var första gången, som "gamle adjunkten" hade låtit någon få del af sitt lifs arbetsresultat. Och det var med en känsla af andakt, som fru Agnes vände på dessa gulnade blad, hvars fälskrifna rader väckte minnet af så många graflagda förhoppningar till lif — inte minst hennes egna. Satt hon nu inte här vid slufet af sin vandring — en fattig, gammal gumma på ett ålderdomshem — och höll i sin hand en af dessa gåfvor, som hon under hela lifvet förgäfves längtat efter. Pengar och smycken, allt som kunde mätas med mått och vikt, hade hon ägt, men aldrig en känsla, som gaf af sitt eget, något som tydde på att själens känsla af samhörighet och inte blott beräkning eller sinnenas lust gaf lif åt människornas sympati för hvarandra. I sanning, lifvet var underligt och senfärdigt ibland. Och hur i

blindo man gick hvarann förbi! Men hon knäppte händerna samman öfver den gamla handskriften, tacksam och rörd öfver att dock en gång, innan döden kom, få känna verkligt innerlig hjärteglädje. —

Så kom då ändtilligen våren, och när det grönskade och knoppades i "hemmets" trädgård och park denna vår, hade de båda vännerna redan börjat med sina af vinterkylan afbrutna promenader och pratstunder. Men nu var det mera sällan, som de yttre händelserna och den flydda ungdomstidens upplevelser utgjorde samtalsämnet. Adjunkten hade ändtilligen fått erfara, hur välsignadt och välgörande det är att ha någon i sin närhet, som lyssnar till ens tankar och förstår uppskatta alla ens innersta sträfvanen, äfven allt som misslyckats och gått isär. Och fru Elfving lät honom i gengäld få en inblick i sitt eget glädjefattiga lif, där det i yttre mätto gifvits både af öfverflöd och brist — och för hjärtat så godt som intet. Allt efter som sommaren led och grönskan djupnade i färgen, kommo de båda gamla människorna allt oftare att söka sig någon skuggig plats, litet skild från de öfriga, där de riktigt i ro kunde talas vid eller läsa högt för hvarandra. Och "ungdomsvännerna", som de med olika tonfall numera kallades inom "hemmet", var det heller numera ingen som brydde sig om att störa, kanske hufvudsakligen emedan "gamle adjunkten" var den ene af dem.

Men så hände sig en eftermiddag på sensommaren, att de kommo ända ned till åpromenaden utan att ha sökt sig någon hviloplats. Och som det ännu inte kändes någon fukt eller aftondimma, slogo de sig ned på soffan här. Det var en så vacker och skyddad plats, med utsikt öfver den sälkantade ån och bort mot solnedgången. På den grönmålade bänken lyste ett par gulnade löf som guld i solskenet. "Se så där ja!" kom det med en suck från adjunkten — "nu är det slut på sommaren igen!" Det var som om en skugga lagt sig öfver dem.

"Vi ha dock så mycket att vara tacksamma för", sade fru Elfving lågt och dröjande. "Bara det, att så här vid lifsdagens slut ha förmåga att glädjas åt samvaron så som vi kunna det, är väl en förunderlig gåfva!"

"Man blir endast så bortskämd, kära vän, och känner fruktan för ensamheten nu mot höstsidan." Adjunkten afbröt sig tvärt — som om en ny tanke länkat sig till de uttalade orden. Sedan fortsatte han med ett skälfvande tonfall i den alltid lågmälda stämman. "Tycker inte Agnes också, att när man trifs så godt tillsammans och behöfver hvarann så väl som vi två, då borde man heller inte lefva skilda åt någon enda af de få årstider man har kvar. Då borde man inte sitta i hvar sitt hus på ett ålderdomshem, fattig och beroende — och ensam vänta på döden. Ty just i den stunden vore det välsignadt att kunna få ha en vän nära sig, då man aldrig förut i lifvet fått njuta glädjen af vänskapstjänster."

Fru Elfving svarade ingenling, men det kom ett fuktigt skimmer i hennes ögon; och med ett obeskrifligt intagande leende lade hon sin lilla skrupna hand på adjunktens. "Se" — sade hon slutligen, "hvilken vacker solnedgång, varm och vacker som vår egen! Och när det slocknar för en af oss, då skall den andra försöka att vara nära... I den stunden vill jag gärna hålla Erik i handen liksom nu."

"Tack, min kära vän!" Och adjunkten lade med en underligt höglidlig känsla armen omkring sin trofasta väninna, i det han lutade sitt gamla, grå hufvud mot hennes skuldra. —

Men just i denna stund hade fröken Cornelia Pihl hört och seft sig led på grupperna af pratande, skraftande eller öfver lif-

vets jämmerlighet klagande gubbar och gummor, som under den sköna sensommaraftonen höllo till i trädgården, och hon gick nu ned till åvägen för att i stillhet njuta en stunds ensamhet med sin egen förträfflighet.

Då, vid en krök af vägen, uppenbarade sig plötsligen för henne de båda gamla människorna där framme på soffan under björkarna. Och den synen blef så öfvervældigande för fröken Cornelia, att hon för ett ögonblick miste rörelseförmågan. I nästa stund fick dock hennes moraliska och pedagogiska instinkter öfvertaget öfver denna svaghet, och med säkert grepp om klädningskjolen vände hon ljudlöst och i flyende hast, som om själfva marken under hennes fötter varit underminerad.

Men någon fullt redig tanke kunde hon inte tänka förrän hon inom en otroligt kort tidrymd fann sig själf stående framför dörren till kamrerns kontor, dit samma samhällsbevarande instinkter fört henne oskadd, ehuru med darrande knän. Men hon hörde inte till de fruntimmer, som länge förbli i ett passivt förlamningsstillstånd inför en hotande fara. Här gällde det nu att rädda denna anstalts anseende och moral. Och med något så när återvunnen värdighet hade hon inom kort redogjort för den ytterst korrekta kamrern både allt ifråga om sin uppfattning af det otillständiga "samskoleväsendet" och det synliga och högst sorgliga vittnesbördet på dess otillständighet, som hon nyss med egna ögon råkat få se. Det var nu kamrerns plikt att själf undersöka och ingripa som ordningsman. Hon, Cornelia Pihl, hade härmed gjort sitt. ... Och kamrern gick skyndsamt åstad, inte utan en blandad känsla af förargelse och nyfikenhet. Naturligtvis hade ju äfven han märkt hur "gamle adjunkten" och fru Elfving sökt hvarandras sällskap. — — — Men det här var ändå för befängdt. Sulto de inte här i ensamheten kultrande liksom ett par tjuguaringar, alldeles som fröken beskrifvit! —

Och med mycken myndighet och all den obarmhärtiga hänsynslöshet, som bottnar i bristande människokänedom, utförde nu kamrern med eftertryck sin roll af "Herrens ängel med flammande svärd" —

Här, i ett ålderdomshem, var inte rätta platsen för möjlig erotik. Och toge sig ålderdomssvagheten dylika uttryck, så hörde herrskapet tydligen hemma på dårhuset istället. Detta spring och afskiljande från det öfriga sällskapet fick nu vara ett slut på! — Och därmed basta! De båda vännerna hade nästan förkrossats under den stränge ordningsmannens hårdhändta framfart. Och när han lämnade dem, sulto de skälfvande och förskrämda som två misshandlade barn. Det var, som om åska och hagel på en gång fördärfvat all deras stilla glädje. Som om det inte mer fanns någon plats för dem på jorden.

Till slut kom det ett halfkvädf: "Åh, herregud, herregud, hvad ha vi då gjort!" från "gamle adjunktens" bleka läppar. Fru Elfving var den af dem som först återvann fattningen. Och efter en stunds tystnad sade hon lugnande, om än med något darrande stämma: "Det är bara det, att människorna ibland inte kunna se annat än ondt och fullt. Och då hjälper det inte om en annan står invid grafkanten och gläder sig öfver den sista affonens fägring och frid... Var inte ledsen nu, käre vännen min, ty ingen kan dock fördärfva för oss någonting, som har fäste inom oss själfva. Vi få endast söka att inte förarga andra — inte glömma, att årens tunga hand hvilat öfver oss." — Det sista kom med ett visst eftertryck.

"Ja, ja", suckade adjunkten bittert — "den är tung, mycket tung just nu... Och låt oss nu gå till de andra..."

Språkets jungfru.

AF VIND OCH FURUSUS
hon lärde sig att sjunga,
af blåa böljors brus
hon fick melodisk tunga.
Och forsens svall
gaf rösten klang,
och svärd, som svang,
den gaf metall.
Hon hörde skri och drill,
och så kom språket till,
allt hos den väna unga.

En dag från strand och mo
till staden togs den lilla.
På gatan hennes sko
nu gick i världens villa.
I suck och skratt
hon var musik —
nu blef hon satt
vid grammatik
att lära mönsterspråk,
som passar mänskofråk,
där källsori låter illa.

Nu talte hon korrekt,
hon blef så stel i tonen,
det fanns ej drill och fläkt
uli konversationen.
Hvar mening blef
så noga mätt,
hvert ord, hon skref,
var regelrätt,
och melodin, hon lärt
af allt hon hållit kärt,
blef dödad af lektionen.

Till slut, vid tvånget led,
hon fick förakt för ordet,
och slarf blef hennes sed,
hon ville hämnas mordet.
Hon strödde kring
i bittert hat
ett ingenting
af oskönt prat.
Det språk, hon talte nu,
var brustet hemskt itu,
förvildadt var det vordet.

Du språkets jungfrulill,
du har fått pest på tunga.
Om ej du skrämna vill,
så lär dig tala, sjunga!
Bli källans språng,
bli sus i mon,
bli hjältesång,
bli lurens ton,
bli ren som blom och snö!
Om ej, så tystna, dö,
du älskade, du unga!
FREDRIK NYCANDER.

Årade kvartalsprenumeranter

erinras om prenumerationens skyndsamma förnyande för att ej afbrott i den regelbundna expeditionen må uppstå. Äfven i år få kvartalsabonnenterna tillgodoräkna sig Iduns julnummer, som kommer att innehålla förträffliga skönlitterära och vackert illustrerade bidrag af våra främsta författare och konstnärer. :-: :-: :-: :-:

Under tiden hade fröken Cornelia afbördat en stor del af sina upprörda känslor inne hos sin rumskamrat, fröken Asp, hvilken dock inte mötte henne med det gillande hon väntat.

När hon slutat sitt anförande, sade Terese Asp endast: "Hvad somliga af er skolmänniskor ändå bli förbenade och utmärkta och fulla af åsikter — och oftast utan misskund!" Sedan gick hon sin väg med ett uttryck af djupt bekymmer öfver det vanligen godmodiga och vänliga gamla ansiktet. Men om en stund kom hon tillbaka efter en sjal. Och då ställde hon sig framför den förolämpade fröken Cornelia, såg henne rakt i ögonen och började skratta. — "Jag måste skratta till slut, ty det här är det galnaste jag ändå hört på länge. Har du inte gått här och velat vara försyn och moralvakt, min allra bästa Cornelia? Och då kan jag i alla fall bedyra, att du trots dina sjuttio år på nacken i själens djup är grönblek af afund. Du får gärna utösa dig öfver mej, men jag känner dig och oss, hela bunten. Och jag kan inte annat än skratta, trots bedröfvelsen — för att nu inte tala om, hur riktigt förtjust jag är i adjunkten och Agnes efter detta." Och den lilla orädda gumman gick för andra gången.

Men Cornelia Pihl blef sittande på sängkanten, där hon slagit sig ned i sitt upprörda tillstånd. Och hon började fundera eller kanske snarare fantisera på ett högst osammanhängande sätt, sedan första vredesvägen efter denna oförsynta beskyllning lagt sig.

I hela sitt strängt pliktrogna lif hade hon aldrig förnummit minsta frestelse att afvika från den inslagna pliktvägen — i någon farligare mening. Och hon hade allt efter som ungdomen svann blifvit allt säkrare i sin öfvertygelse, att den dygdiga jungfrun var den enda af samhällets pelare, som kunde rädda samhället från undergång och förfall. Nu satt hon emellertid här på sängkanten, efter att i ädlaste afsikt ha gjort sin plikt mot den del af samhället, som inbegripes i detta aktade ålderdomshem, och var ett rof för de mest fruktansvärda förnimmelser, ja, spöksyner, som hon någonsin utsatts för.

Åter och åter såg hon framför sig paret där nere på parksoffan. Och när hon nu i feberaktig brådska forskade genom hela sitt lif, sökte hon förgäves finna någonting, som motsvarade denna syn. Aldrig hade en mans blickar hvilat på henne med ömhet eller åtrå — och aldrig hade någon lutat sitt hufvud mot hennes skuldra.... Det var som om plötsligen ett stort, svart tomrum gapade emot henne från hennes eget inre. Och det kom öfver henne en förvirrad, jäktande åstundan att på något sätt fylla detta tomrum... Ja, nu med detsamma! Hon fyllde ju inte sjuttio år förrän i slutet af året, fastän de här sade, att hon redan var sjuttio. Och Agnes Elfving var snart sjuttiosex... Häxdansen af främmande tankar och föreställningar gjorde henne yr i hufvudet, tills de alla på en gång samlade sig till en enda bestämd och tydlig: hon, Cornelia Pihl, hade lefvat nu i snart sjuttio år och inte uppnått annat än den bittra kunska-pen om, att hon inte kände lifvet från mer än en sida, att hon själf inte unnat sig lefva, inte andra heller — att det nu var för sent för en som afhändt sig betingelserna därtill...

Och under det våldsamma trycket af en ovan sinnesrörelse kastade hon sig ned på sin bädd med ansiktet mot kudden. Det var heller ingen som anade, att fröken Cornelia Pihl med lakandet öfver hufvudet samtidigt sökte kväfva ett besinningslöst skri af hopp-lös förtviflan, som i denna stund likt ett hest nödrop banade sig fram öfver de tunna läpparna. Ett rop, som steg från större djup än där den "grönbleka afunden" rufvade.

Röhsska museet i Göteborg.

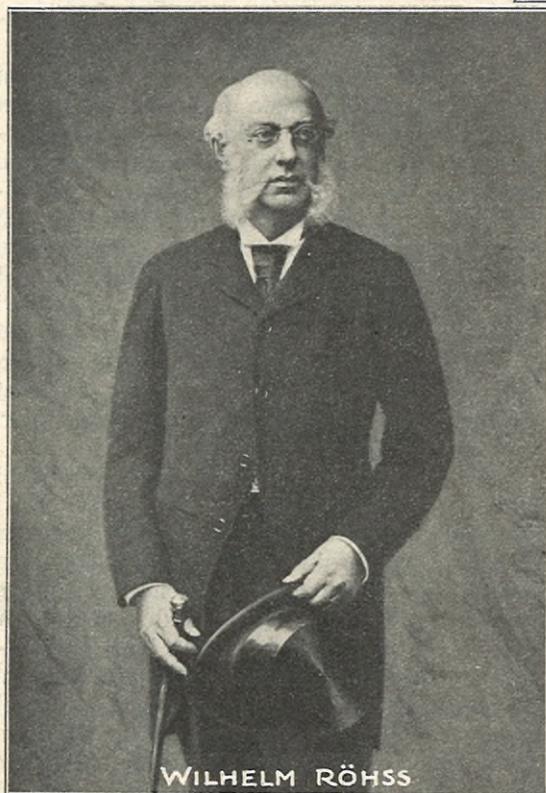
DET STATLIGA RÖHSSKA MUSEET för konsthandverk har i dagarna invigts i Göteborg. Till det yttre är museet arkitekten Carl Westmans skapelse, till det inre har det framsprungit ur samverkan af flera krafter. Frikostiga donationer, främst den storartade gåfvan af August och Wilhelm Röhss, ha gjort museet till hvad det är i dag: en ovanligt representativ och vacker samling, inrymd i en arkitektoniskt tilltalande byggnad. Museets intendent doktor Axel Nilsson är en inom sitt fack ovanligt dugande person. Som museistyrelsens ordförande må nämnas herr Hjalmar Wijk, som mer än en gång trädt hjälpsamma tider och som vid invigningen öfverlämnade en större summa att användas till studieändamål. I detta sammanhang må påpekas museets dubbla uppgift att innehålla dels facksamlingar främst afsedda för konsthandverkare och andra, som i yr-

EXTERIÖR AF MUSEET

som är afsedd för permanenta utställningar. I bottenvåningen har man också tillträde till den stora arkitekturhallen, som sträcker sig genom två våningar och hvars tak med tunnhalv är prydt med färgrika målningar af Bråke Blichert och Olle Nordmark, bägge utgångna ur Filip Månssons skola. En vacker musikläktare af svensk tillverkning från 1600-talet är insatt öfver dörren och därifrån har man en överblick af den monumentala hallen. I bottenvåningen är för öfrigt inrymdt bibliotek, kansli och arbetsrum för museets tjänstemän.

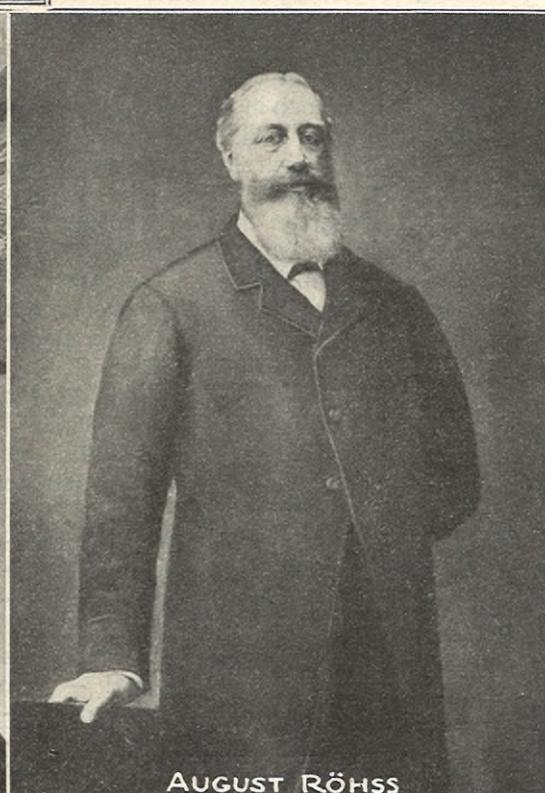
Man finner för öfrigt de högre ståndens kultur rikt representerad, i synnerhet 1700-talets, som är företädd af stora salen i Partillede herrgård från omkring 1780. Den rikhaltiga samlingen af bokhandverk, som lär vara den femte i Europa, utgör museets stolthet, men den moderna svenska konstslöjden kräfver komplettering.

WILHELM RÖHSS

ARKITEKTURHALLEN

AUGUST RÖHSS

kesintresse besöka museet — för dessa äro inrättade särskilda lokaler, där de utställda föremålen kunna närmare undersökas och kopieras — dels i grupper ordnade föremål, som skola belysa en viss bestämd tid.

Utanför porten till museet vaka ett par besynnerliga kinesiska stenlejon, som borde väcka den besökandes nyfikenhet på de omfattande samlingar af orientalsk konst, som dölja sig i det inre. Man kommer in i en hall klädd med rödt tegel af samma slag som fasaden och till höger om denna ligger den sal

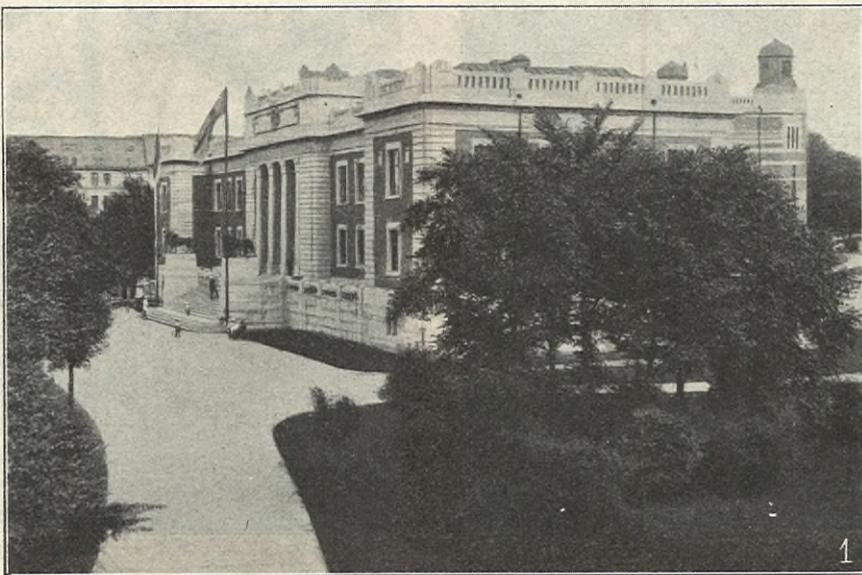

ÖSTGÖTEBORGSRUMMET
FRÅN 1760-TALETS MIDT

Öfversta våningen är helt och hållet anslagen åt utomeuropeisk konst. Där finner man d:r Thorild Wulffs märklige kinesiska samling af keramik och den japanska salen, hvars föremål utgjorde själfva kärnan af museet och som hemförts af d:r Fredrik Martin. I ett för allmänheten ej tillgängligt rum förvaras orientalska stoffer af sagolik prakt. En kinesisk kåpa är helt öfverbroderad med minimalt små handborrade äkta pärlor, 40,000 sådana bilda mönstret, noggrant ordnade efter storlek.

Högskolejubiléet i Göteborg.

SVERIGES YNGSTA HÖGRE LÄRDOMSANSTÄLT, Göteborgs högskola, firade den 16 september 25-årsdagen af sin tillvaro under vackra och anslående former och i närvaro af en lysande samling representanter för öfverhet, lärdom och bildningsintresse, främst kronprinsen och ecklesiastikministern, vidare medlemmar af Nordens samtliga universitet, stadens och länets ledande män, högskolans donatorer, vänner och andra intresserade. Den jubilerande högskolan tog som en ung drottning emot den hyllning, som i rikt mått kom henne till del från dess äldre

promotionen ägde rum. Som promotor tjänstgjorde professor Johan Vising, som på högtidligt klingande latin förlänade hedersdoktorerna och de andra promovendi deras nya värdighet. Som inledning till denna akt höll professor Vising ett med spändt intresse åhördt föredrag om Sverige i den franska litteraturen.

Den stämmingsfulla högtidheten afslöts med att den lagkrönte hedersdoktorn Wilhelm Stenhammar anförde studenterna i sin egen komposition "Sverige", ett moment i festen, som de närvarande sent skola glömma.

och mera försigkomna systrar på 25-årsdagen. Hufvudintresset för dagen knöt sig till förmiddagens festlighet i högskolans aula, då efter hälsningstal af högskolans rektor professor O. Sylwan och hyllningar från de närvarande representanterna för Nordens högre lärdomsanstalter, den högtidliga

1. Göteborgs högskola. 2. Kronprinsen anländer till högskolan. 3. Gruppbild af promovendi, från vänster: hedersdoktorerna Per Hallström, Wilhelm Stenhammar och Erland Nordenskiöld, samt doktorerna Sverker Ek och Sixten Strömbom. I förgrunden promotor, professor Johan Vising. 4. Kronprinsen lämnar Röhsska muséet. 5. Röhsska muséets intendent Axel Nilsson, också en af de vid högskolan promoverade hedersdoktorerna. 6. Konsul Ekmans staty i högskolan. Anna Backlund foto.

Margueriter på Trullerum.

Här stack myggan.

ANN-MARGRET ÄR FEM ÅR. HON BOR I Trullerum. Det är en röd stuga med staket omkring, som man kan krypa igenom, om man är liten och inte kan öppna grinden.

Ann-Margret har inga syskon. Därför beslöt hon en vår, då hon fick en grön skrinda, att gå och hämta sig tre bröder i skogen. Beslut och handling lära visserligen vara ett hos kvinnan. Ann-Margret har ändå ej — åtminstone inte ännu — hemfört några bröder. Det beror måhända därpå, att hon öfvergaf tanken, då hon fick en vän och lekkamrat. Det var Klas.

När Klas och Ann-Margret gjorde sin första bekantskap var hon tre år och han skulle bli fem till sommaren. En april dag saft hon i solskenet på verandatrappan i sin gula kappa och åt smörgås. Då fick hon se Klas stå utanför grinden och titta mellan spjalorna. Strax öfvergaf hon smörgås och trappa för hans skull och begaf sig ned till grinden och tryckte sin trubbnos mot spjalorna midt emot Klas, fast lite längre ned. Inte så länge voro de nöjda med att blott beskåda hvarann. Under allvarlig tystnad och gemensamma ansträngningar gjorde de allt hvad som stod i deras makt för att få upp grinden men utan resultat. Då lade sig Ann-Margret på magen och kröp ut genom staketet. De betraktade hvarann en stund under tystnad. Så räckte Klas fram handen och sa ljudligt: "Goddal!" Ann-Margret lade sin knubbiga och smöriga hand i hans och neg djupt. Med ålderns rätt och såsom kavaljer behöll Klas initiativet, tog säkert tag om den lilla handen och ledde Ann-Margret med sig; och glömsk af mammas förmaningar att "inte gå utanför staketet", följde hon Klas ut i den sköna, vida världen — tvärs öfver vägen in på hans mammas och pappas tomt.

Ann-Margret och hennes vän Klas.

Om mornarna ljuder en nätt liten knackning långt ned på Trullerums verandadörr. "Klas!" jubilerar Ann-Margret. Mamma öppnar, och Klas bockar och säger — alltid lika —: "Goddag! Får Ann-Margret komma ut och leka?" Barnen ha tusen och en lekplatser på ängar och vägar och tomter. Allt efter årstiderna bli lekarna olika. Om vintern åka de kälke i en liten, liten backe och Klas styr och håller hårdt om Ann-Margret, och glömmet han det, påminner hon strax: "Håll om mej!" — Klas vill gärna leka häst eller ångbåt, och Ann-Margret leker helst pappa, mamma och barn. När Klas riktigt får bestämma, är lusthuset en krigsbåt, Klas står på bordet och är kapten och Ann-Margret är maskinist och sitter under bordet på den upp- och nedvända skrandan och snurrar ideligt hjulen. Utanför tomten ligger ett berg "alldes fullt af fiender", dem Klas skjuter med sin bössa. Om en stund är lusthuset ett fredligt kök, där Ann-Margret lagat mat: skär groblad till spenat och kokar soppa på oxelbär och nypon i sin hink, tills pappa Klas kommer hem från stan, där han "arbetar för sitt barn". "Är maten färdig," ropar Klas på långt håll — "det måtte den inte vara", lägger han till. "Den är't inte heller", svarar Ann-Margret tillmötesgående. "Då grälar jag," säger Klas nöjd.

Ann-Margret älskar och beundrar Klas mer än allt annat i världen. Han är för henne höjden af mod och visdom. Han förs klappa den stora bruna hunden, och då vågar Ann-Margret också, om hon får stå bakom ryggen på Klas och sticka fram

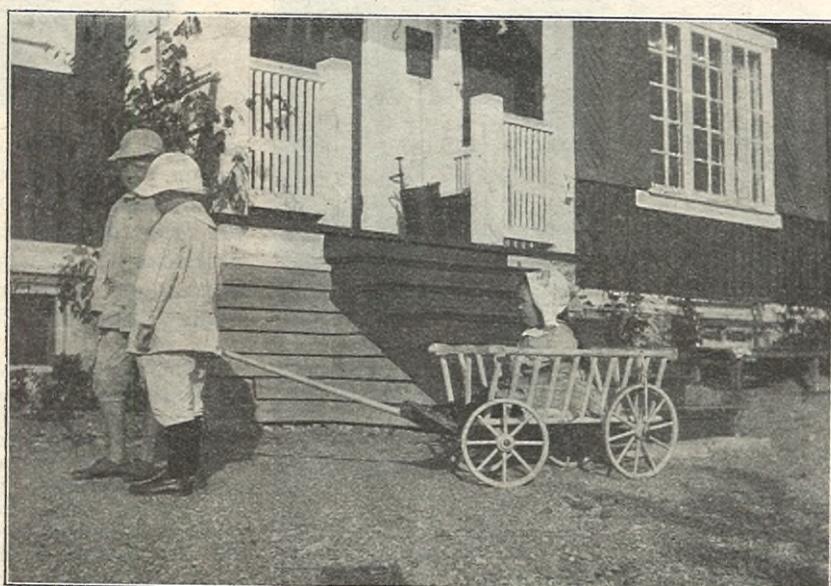
handen och snudda vid den lurfviga pälsen med det yttersta af fingerspetsarna.

"Klas har sagt det, mamma!" säger hon. "Det är maskrosor och inga Tussilago," öfverbevisar hon sin mor, när hästhofsörten blommar på dikesrenarna. "Klas har sagt det". Stundom är rollen som auktoritet och beskyddare ej lätt för Klas. — En höstdag lekte barnen under Trullerums tallar. Ute från sjön hördes dunder och skott, ty flottan hade öfningar i skärgården. — Plötsligt började barnen lyssna. De äro rädda för åskan, båda två. Ann-Margret kröp intill Klas. "Va ä de, Klas?" — "De ä inte åskan," sa Klas bestämt. "Ja, men va ä de?" envisades Ann-Margret. Klas funderade: "Jo, min pappa," sa han — han torde inte stå för det själf — "han säger, att dom bygger därborta och då skjuter dom och spränger, de ä de!" — "Ä de farlit, Klas?" frågade hon alldes upp i ansiktet på Klas. Han tog sig en ny funderare. "Ä de farlit?" sa hon än en gång, mycket ängslig. Klas följde tydligen regeln att tänka först och tala sen, ty först efter ännu ett långt funderande kom med allvar och öfvertygelse: "Nej!" — "Jaså," sa hon lättare. Spänningen försvann, och Klas tittade upp mot tallarna och yttrade: "Får man klättra i era tallar?" — "Neej," svarade Ann-Margret, "för där bor flugsnapparna." "Det var synd," menade Klas, "för annars kunde vi ha klättrat upp i toppen i ett tag."

Sällan äro de oense. Det hände bara på den tiden, då Ann-Margret var "nästan baby". Den första våren, de voro bekanta, funno de en blå-sippa i ett skuggigt snår midt ibland hvitsippor och yxläggor. Det var en raritet, och hvar och en ville gifva den till sin mamma. Den envisa lilla kvinnan afgick med seger och hemförde, röd och

Dagen efter födelsedagen.

Parhästar.

ifrig, i en hårdt knuten hand några blå blomblad och en kramad stjälk.

Ann-Margret är mycket svartsjuk på Klas, och unnar ingen annan att leka med honom.

Hon fann det ytterst förmätet af några andra små flickor, att "dom ville hålla min Klas i hand, när vi dansade kring granen". Och Gösta önskade hon till och med döden midsommardagen för att slippa hans farliga rivalskap om lekkamraten. Gösta och Klas äro jämnåriga. "Hvarför kom du ändå till mig," sa hon, när Klas kom, "du sa ju du skulle gå till Gösta". "Ja, men han skulle gå och bada, och då hade jag ingen annan än dig," sade Klas älskvärdt och uppriktigt. "Det var bra," sade Ann-Margret, "då förkyler han sig nog och dör, och då har du bara mej jämt sen."

Klas har för länge sen bestämt, att han skall gifva sig med Ann-Margret. Och Ann-Margret å sin sida har förklarar: "Jag vill inte gifva mej med Elsa, för hon snyter sig aldrig, utan med Klas och Ville skall jag gifva mig." Ville är Klas' store bror.

ANN-MARGRETS MAMMA.

Professorns inackordering.

Af Gustaf Ullman.

PROFESSOR WARPENIUS VAR ANK-
ling och hade till tröst i arf sitt vackra lilla stenhuis och sin mindre fagra dotter Helia. Ja, vacker var hon ej, Helia Warpenius, — eller Warpenia — som studenthumorn kallade henne. Men klok och god och en öfver allt tadel stående kvinna, — det var hon. — Kanske kom det sig lika mycket af pietet för aflidna salig professorskans minne och principer som af djupt intröskad vana, att gamla professorn, med dotter, äfven efter husmoderns död, forlfor att hålla sig med s. k. "pojkrum". D. v. s. — inackordering för unga studenter.

— "Man kan ha ett godt inflyande på dem" — hade professorskan ofta sagt: — "och då är det ens skyldighet för Gud och människor att ha detta!" —

Professorn hade aldrig kommit att tänka på, att dessa "pojkrum" äfven voro ganska ekonomiskt inbringande. Men Helia, den förträffliga, hon var tillräckligt invigd i hushållningens hemligheter, för att tillbörligen beakta den sidan af saken. Nekas kan ej, att hon också hade sina små funderingar bredvid.

— Ja, vi gör väl, som mamma lärt oss? — multrade professor Warpenius.

— Ja, visst gör vi det! — svarade tryggt och tvärsäkert fröken, — nej, doktor Helia. —
— Vi inackorderar. —

Och så kom det sig, att Gösta Manning blef inackorderad hos gamle professor Warpenius i hans vackra lilla stenhuis vid den Botaniska trädgården. — Ett trefligare rum kunde man knappast tänka sig; två fönster ut emot södersol och yppig grönska. Nå, — solen kom bara litet väl tidigt om mornarna för en sådan ung herre som Gösta. Men det klagade han aldrig öfver. Det hörde till hans principer, det: — aldrig klaga. — Stor anledning därtill hade han ju inte heller här i lifvet. Han var goda och förmögna föräldrars afhållna, ja, en smula bortskämda barn. Beredd att offra nästan hvad som helst för — ett nöjes skull. — Hur bra han än trufdes i sitt solskensflödande rum hos Warpenius', nog trufdes han ändå bättre — utomhus. Och skulle han nödvändigt vistas hemma, så nog ville han alltför gärna att andra skulle dela trefnaden med honom. Så att det började omsider gå ganska ysterst, ja, stormigt till i

Edvins

Barnens dag nalkas.

EGENTLIGEN BEHÖFVER BARNENS dag ingen rekommendation hos Stockholms allmänhet. Den är numera en i hög grad populär institution, som hvar och en väntar sig en hel del af. Om inte annat hoppas man på en nit i tombolan, ty med dessa nitar kan något af det märkvärdigaste af allt som Barnens Dags general, grosshandlare Axel Eliasson hiftar på, vara förknippadt. Det rent själfviska nöjet med och inresset för Barnens Dag borde väl i år om någonsin vara öfverröstad af en manande känsla att göra hvad man kan för Barnens Dag 1916. Dyrtidens järngrepp kramar hårdast om de obemedlade klasserna, och barnen äro de som lida mest under dess tryck. Sök i din mån att bidra till att Barnens Dag detta år i resultat öfverträffar alla sina föregångare.

.....
det trefna rummet vid Botaniska trädgården. Det hände, att Gösta kom dit i liggande tillstånd, så tillvida, att han bars på starka kamraters tjänstvilliga armar. Att ej inträdet då skedde så särdeles ljudlöst, faller af sig själf. Men, dagen efter, inte alltid just så bittida, men ibland i själfva soluppgången, stod kandidat Manning på Warpenius' trappa och myste mot den nya dagen och alla dess möjligheter. Och det hände, att han sjöng. Han hade en ganska vacker baryton, som lät jämkas med sig, — precis som han själf. Han sjöng gärna: "Rhenvinets lof", fast alla skola veta, att han ytterst sällan nöjde sig med rhenvin. I alla fall var det denna sång, som först kom gamle professor Warpenius att sätta sig i mera personlig förbindelse med sin inackordering. En vacker förmiddag sammansfötte nämligen värd och hyresgäst i trappan. Professorn hade sitt arbetsrum på nedra botten, med ingång midt emot kandidat Mannings förtjusande lägenhet. Gubben Warpenius var ytterligt närsynt. Nu skönjde han i den halfskumma morgondagen blott en hvit studentmössa och hörde en nyckelknippa klirra, — vid nervösa försök att raskt och obemärkt slinka in.

— Hm hm. — Är det — hvem — är det? — lät den gode gamle.

— God morgon, herr professor. Det är jag, kandidat Manning! — svarade Gösta, förstulet harklande sig i näsduken.

— Nå, det var då bra! — utbrast professorn, uppriktigt förtjust: — då skall kandidaten komma in till mig och sjunga "Rhenvinets lof!" —

— Hur sa!? — Herr profess —? —

Kandidaten kände de redan förut ganska ansträngda benen bokstafligen svikta. Skulle han sjunga nu? Rhenvinets lof? Med hjärnan som en blyklump, strupen rostig som en takränna, magen bräddfull af punsch!

— Förlåt, herr professor! — diktade han: — det är inte jag, som sjunger. Det är en kamrat till mig, en mycket — god sångare. Min bästa vän! —

— Ja, se, det kan jag förstå! — brummade Warpenius belåten: — och den kamraten skall kandidaten taga med sig en afton upp till oss! Så ska' vi göra musik, det är bra mycket bättre än allt kroglif. Jag skall tala med Helia om saken. God morgon, god morgon, kära kandidaten! —

— Puh! — sade Gösta, och fann nyckelhålet.

Kandidat Manning blef allt mera sällsynt hemma i det lilla vackra stenhuset vid Botaniska trädgården. Där var det ingen, som visste, hvar han egentligen höll till. På hans skrifbord lågo böcker och häften orörda; det kunde gå halfva veckor, utan att han rödde dem eller ens den post, som lämnats dit. Nå, — värdepost hade han en sällsam förmåga att på något obemärkt sätt tillgodogöra sig. — Professorn märkte i det längsta ingenting. Men doktor Helia och städerskan, den handfasta jungfru Elna, hade långa, ingående och sakkunniga förhandlingar om hvad som borde vidtagas beträffande inackordering. —

En vacker natt i slutet af april listade sig Gösta in i sin bostad. Han hade inte sett den på en vecka, — han hade sett på Kongens by. Men som det alltid retade hans ungdomliga lynne, detta, att han skulle nödgas gå tyst och hänsynsfullt tillväga för att komma in till sig, slog ilskan ut i ett behof att göra sin rätt gällande, — när han väl var inne. Han slog igen sin dörr med en skräll, som ekade i hela det lilla fridfulla professorshuset. I detsamma flög en hvit skepnad genom hans rum, reglade hans dörr, drog ut dess nyckel, stack en stadig näfve under hans näsa och hväste:

— Nu är han gualof innelåst, slarf där! —

— Det var jungfru Elna. Lika snabbt försvann hon. Men rummet hade två fönster. Genom det ena klef Gösta ut strax före gryningen.

Det är inte tacksamt, i regel, att uppfostra andras barn. Man vet så litet om de slumrande anlagen. Gösta Manning fann sig snart nog föranlåten att byta bostad. Han såg sig, för att tala med prins Hamlet "infamt påpassad". Den gode gamle Warpenius ertappades med att gå och smussla sågspån på läsvredet till kandidatens dörr och på tröskeln till hans rum. Tändslickor lades i kors öfver hans böcker, ja, tvärs öfver hans hufvudgård spändes en silkestråd, — allt för att konstatera, att kandidaten var — borta. — Och rätt som det var, var kandidaten verkligen för alltid, — borta. —

— Hvad skall det nu bli af honom? — sade doktor Helia, när kandidat Mannings skrifliga uppsägning af inackordering anlände.

— Trams! — blef jungfru Elnas utlåtande.

— Ja, men han hade en god vän, som sjöng rätt snällt! — invände professorn.

— Det var han själf, pappa! — försäkrade Helia lugnt.

— Du pratlar! — Har han inte med egen mun sagt mig, att så var förhållandet? Den lymmeln, det förvånar mig bara, att en ung man, utrustad med en sådan sångröst och så-

dant godt, ja, rent af ædelt föredrag, kunde hafva till vän, till bäste vän en sådan — lymmel, som denne kandidaten Manning här visat sig vara! —

Och professorn försatte sin gungstol i en våldsamt rörelse, ägnad att lugna hans egen. Dottern teg och lät bero. Hon kände flera lymlar med vacker sångröst och ædelt föredrag.

Tiden gick. Långsamt går den för dem, som ha fråkigt. Det hade aldrig Gösta Manning, åtminstone ytterst sällan. Antingen roade han sig eller arbetade, och i båda fallen fick han tiden att gå. Kanske hade han hos professor Warpenius åtnjutit litet väl mycket af det goda, som heter "hillsyn". Säkert är, att sedan han flyttat från det lilla vackra stenhuset vid Botaniska trädgården, fingo hans studier en helt ny fart. Omsider blef han doktor, han liksom Helia. Och det förvånade ingen. Ty vid det laget hade Gösta grundligt lekt ifrån sig novisårets och slarftidens otämjda griller. Han hade med ett ord blifvit så medborgerligt och akademiskt aktingsvärd, att han, — inbjöds på supé hos professor Warpenius. —

Visst var det med ett glisande i den fylliga ögonvrån, som jungfru Elna serverade den fona inackorderingen, som vållat henne så mycket otacksamt besvär. Men eljes var upprättelsen fullständig. — — — Vid punschen, — äfven sådan bjöds i sinom tid, — gled Helia fram till Gösta Manning och bad bevakande försälligt om en sång för gammal vänskaps skull. Och "Rhenvinets lof" måste det vara. Han bad lika bevakande att få slippa:

— Det är så länge sedan jag sjöng den! —

Det hjälpte inte. Och så måste han därän. Gösta hade knappast hunnit sluta sången, då professorn, ifrig och utan att se, stakade sig hän emot flygeln och sångaren, som bugade för applåder. —

— Hvad var det jag sade? — nästan skrek den gode gamle, lysande af belåtenhet: — det var ju i alla fall kandidaten, som sjöng!

— Förlåt, herr professor! — svarade Gösta leende: — det är misstag! Doktor, om jag får be! —

Professor Warpenius stod en stund alldeles handfallen och mållös, blindt stirrande genom brillorna på sin f. d. inackordering. Så brast han i skraff och slog Manning på axeln:

— Kandidat eller doktor, men sjunga kan han, — och — och — en spjufver, det är han. Det blef nya applåder.

Älskvärdt och näsvist kring dagens »on dit».

DE SVENSKA RESTAURANGERNA BLI FÖREMÅL för en allt skarpare kritisk uppmärksamhet från allmänhetens sida. Och det med rätta. Genom sina orimligt höga priser äfven på relativt enkel mat och dryck utmana de dagligen till ett noggrant synande i sömmarna. Vi fordra icke blott förstklassiga varor och full snygghet i servis och duktyg — snygghet i köken torde vara löslöst att begära — vi fordra också smidig artighet, snabbhet och påpasslighet hos de uppässande männen eller kvinnorna, som ju aflönas af allmänheten på ett oftast generöst sätt.

I diskussionen om ganymedernas fel och svagheter i tjänsten förbiser man i regeln en för trefnaden på restaurangen viktig punkt, som härmed skall anmärkas.

Källarmästaren och hans biträden förstå icke att taktfullt möta kundernas subjektiva önsknin- gar. En person, som på restaurang vill äta eller

dricka allteftersom hans hälsa, hans personliga smak och hans tycke för stunden kräfver, stöter ej sällan på en stupid förvåning, ett näsvist omfrågande, som om man hört fel, och han blir betraktad som en smula "konstig".

Jag har mycket ofta sett, med hvilken kylig häpnad man blir beskådad och behandlad, i fall man äter t. ex. smörgåsbord och därefter endast en grönrätt och en dessert eller blott endera af de två sistnämnda. Lika besynnerligt anses det, om man på ett locus med apifförstärkande "allmän" smörgåsbord begär några små utvalda smörgåsrätter fram till sitt eget bord. Så "brukar dom" inte göra, och i synnerhet kvinnlig betjäning tycks ha ohjälpligt svårt att sätta sig in i något annat matprogram än det af kokerskor och källarmästare fastställda för normalt och stadigt svenskt genomsnittsätande.

Särdeles önskvärd är följande förändring i kypares hållning inför kunderna, stamkunder eller tillfälliga gäster. Kyparen skall icke i tid och otid komma stickande med matsedeln och med sina mekaniskt irriterade frågor om hvad man skall äta härnäst, medan man ännu som bäst håller på att afnjuta förrätten. När jag önskar beställa något, kallar jag på kyparen, som bör hålla sig i närheten och noga uppmärksamma sina gäster utan att — som tyvärr ofta sker på smärre ställen — närgånget iakttä hvarje deras rörelse med händer och käkar. Det bör vara jag ensam, som med stöd af förteckningen på tillgängliga maträtter bestämmer, hvad jag skall äta. Några råd och anvisningar behövas ej, såvida jag inte särskildt önskar en upplysning. Måltidens tempo bör likaledes afgöras af den ätande, icke af otåliga källarmästare och dricks-hungriga kypare, i hvilkas intresse det ju ligger att ha stark omsättning på gäster.

Kyparen kan ju tycka och tänka, hvad han behagar, som hvarje annan människa, men han får inte genom en enda skymt i sitt beteende i tjänsten förråda sitt eventuella missnöje eller sin förvåning öfver en beställning, som går något på sidan om majoritetens banala matordning för nordiska patentmagar.

Det sagda gäller i hög grad matsällan med kvinnlig betjäning. Denna har redan i följd af sin natur svårare att sätta sig in i något annat än det konventionella och förargar en ofta genom enfaldiga eller impertinenta frågor och kokett-nonchalant felexpediering — och genom sina härmassor, som inte väcka apiti, inte på mat åtminstone.

Restaurangbesöket är numera ett så pass dyrt nöje, att man med skäl kan fordra ett ökad utrymme för subjektiv smak och personliga önskemål, så långt det är möjligt. Dagligt uteätande är för många nödvändigt, men det bör därför inte alltigenom vara ett nödvändigt ondt.

*

DET ÄR BESYNNERLIGT, ATT DE BATTRE bland publiken aldrig reagerat mot det särskildt på s. k. förstklassiga restauranger rådande bruket att kypare bära svart frack och hvit halsduk. Där springa de om hvarandra med sässkålar och fat, servera frukost och lunch iklädda frack, peta i Allmänna Smörgåsbordet, långa flottiga diskar dag ut och dag in iförda den civila befolkningens enda speciella högtidsplagg. Man talar vidt och bredt om "aktningen för uniformen"; tyvärr tyckas de civila icke hysa något slags motsvarande ansändighetskänsla för det plagg, hvarmed man vid bröllop och begrafningar, vid alla solenna tillfällen, större middagar eller aftonsamkväm söker markera afståndet från hvardagens enahanda sysslor och omsorger.

Visserligen ha kyparna stundom blanka knappar i sin frack, men denna lilla detalj är snarast ägnad att göra det gängse tanklösa missbruket ännu mera motbjudande. Hur mycket korrekta ur alla synpunkter vore det inte, om herrars matsals- och kaféuppassare i sitt hedervärda

men ytterst alldagliga och jämstrukna värf bure en enkel uniform, som till snitt och utstyrsel i öfrigt bestämdt skiljde sig framför allt från fracken. Vår civila högtidsdräkt bör inte banaliseras och missaktas i onödan — allra minst bli rent af löjlig.

BAZIL.

SASONGEN HAR NVSS BORJAT OCH TEATERNA ha i regeln följt en insändares i dagspressen råd att komma med lättsmälta produkter de första veckorna. Gulaschen, och den öfriga societeten med för resten, vill ha roligt för sina ledigt framkastade biljettpengar. Det allvarliga finns det minsann nog af ändå — tänk bara på alla fördömda exportförbud, kursfluktuationer och inte minst bekymren hvar man skall göra af alla miljoner, som i en handvändning fallit öfver en likt Danaës guldregn.

Låt oss för all del få skratta, är alltså de arma penningmänniskornas paroll, så fort de hemfalla åt ett teaterbesök.

Herr Hedqvist kom härom kvällen in på Dramatiska teaterns scen som en utrucklad, jovialisk och tanketom dansk baron i ett danskt lustspel "På rätt plats" af William Norrie, och det roade, ty den komik han presterade uppvägrade många gånger rollens värde. Hans små halft igenmurade ögon, hans dumt godmodiga leende och löjligt hopdragna mun, hvilken lycktes insuga extraktet af all världens läckra festmiddagar och supéer — allt gaf en illuderande föreställning om den ohjälplige vivören, hvars älskvärda lättsinne ingenstades gör sig bättre än på teatern. Fru Hedberg hade åtagit sig en flickroll, som hon gaf med utmärkt lynnesbetoning, fru Zanderholm en annan, likaledes välträfad och nyanserad, herr Gustaf Molander brottades framgångsrikt med uppgiften att vara en manlig sfinx, och ett hofjägmarpar spelades karaktäristiskt af fröken Schildknecht och hr Olson.

Hvad själfva lustspelet angår, hade det intet att ge öfver det medelmåttiga — och utan herr Hedqvist i baronens roll skulle resultatet kunnat bli betänkligt.

Äfven Infima teatern favoriserar dansk dramatik: "Prinsessan och hela världen", ett lustspel af Edgard Höyer. Det är byggt på en rätt originell idé om filmväsendet, dess utbredning och hur det till och med intränger i en bankruffmässig högadlig familj och lockar ett par af dess medlemmar att bli filmartister, därigenom upphjälpande den adliga familjens ekonomi.

Kontrasten mellan de båda världarna var verkningfull nog, men den tredje akten förstörde hvad de föregående byggt upp. Ett genomgående godt spel kunde ej reparera saken, inte ens fru Molanders friska ungmöppenbarelse och hr Carlstens älskvärda lustspelskonst.

Det österrikiska lustspelet "Onkel Bernhard" af A. Friedman och H. Kottow, hvarmed Svenska teatern antagligen ämnade rädda sig öfver september, dog efter ett fåtal föreställningar. Den judiska miljön, så förträffligt skildrad i "De fem Frankfurterne" och "Innanför murarna", verkade här endast efterklang, och själfva handlingen fick i tredje akten en alltför billig avslutning.

Folkteaterns dramaturg, herr Sigurd Wallén, vann häromkvällen en publikseger med sitt nya lustspel "Broder Svensson". Hjälten är en bof fill läsarkolportör, som med sina ulfegenskaper far vådeliga fram bland fårahjorden ute i Roslagen. Figurskildringen är rask och sann och replikerna äga en viss humor, men författaren har flerstädes varit onödigt grof. Själft framställer han verkningfullt hufvudrollen och understöddes på flera händer förljansfullt af teaterns ensemble.

Manuskript och bref

af redaktionell natur torde alltid adresseras till Redaktionen af Idun, ej till någon särskild medlem af densamma.

NU

ÄR TIDEN INNE

för våra ärade kvartalsprenumeranter att förnya prenumerationen för årets sista kvartal.

IDUNS JULNUMMER

gediget och innehållsrikt som vanligt, med bidrag af framstående författare och konstnärer, utdelas vid årets slut

gratis till alla prenumeranter!

Prenumerera i dag!

(2 hg.), 8-10 dcl. mjölk, 2 1/2 msk. smör (50 gr.) 1 msk. finhackad portug. lök, 10 gr. torkad svamp (munklor och kantareller), 4 msk. stötta skorpor, 1 ägg, 2 tsk. soja, salt, närsalt.

Till stekning: 4 msk. smör (80 gr.), 8 dcl. kälspad.

Beredning: Kälbladen lossas försiktigt från stocken, läggs i kokande, saltadt vatten och förvällas omkr. 5 min. De upptagas med hälslef och få rinna af på duk, hvar efter det grötsta af huvudnerven bortskäres.

Risgrönen sköljas, skällas i hett vatten, upphållas och få afrinna. Mjölken kokas upp, grönen läggs och få under rörning koka, tills de äro nästan mjuka, då de upphållas att kalla. Svampen sköljes väl, skällas i hett vatten och vattenlägges före kokningen. Den kokas sedan mjuk i samma vatten, tillsatt med salt, silas upp och får afrinna. Den hackas därefter fint och fräses i smöret tillsammans med den hackade löken och de stötta skorpona. Detta blandas i risgrönsgröten tillika med närsalt och soja.

En msk. af smeten lägges på hvarje kälblad, som därefter hoprullas och ombindas med fint segelgarn, förut doppadt i kokande vatten. Smöret brynes i en stekgryta, dolmarna läggs och brynas vackert, spådes med litet af det kokande kälspadet och få sakta steka med lock omkr. 1 1/2 tim. Under tiden spådes med mera kälspad, när så behöves. De upptagas, garnet klippes bort och dolmarna uppläggas på karott. Såsen silas, afredes och hålles öfver dem. Serveras med potatis.

Potatisärtar (f. 8-10 pers.). 210 gr. halfkokt, rifven potatis, 210 gr. tvättadt smör, 190 gr. hvetemjöl. Till fyllning och garnering: Sylt eller äppelgelé, 2 msk. socker (30 gr.)

Beredning: Potatisen, som skall vara fullkomligt kall, blandas hastigt med smöret och det siktade hvetemjöllet. Degen utkafas till omkring 1/2 cm. tjocklek och utskäres till 3 runda bottnar, hvilka gräddas på pannkakslag i ej för varm ugn. Mellan bottarna bredes sylt, äppelmos eller äppelgelé. Tårtan beströms med strösocker, som brynes i rutor med hett järn. I rutorna garneras med sylt eller gelé. Serveras med vispad grädde.

Hotch-potchsoppa för 6 pers. 1 kg. färbringa, 2 lit. efterbuljong, 3 msk. smör (60 gr.), 1 purjolök, 1 msk. mjöl (10 gr.), 2 morötter, 1 palsternacka, 1/2 selleri, 1/4 lit. konserverade (eller 3 dcl. färska) ärtor, 12 små jordärtskockor, 1 litet blomkålshufud, salt, hvitpeppar.

Beredning: Färbringan torakas med en duk, urvriden i hett vatten, knäkes väl och sättes på att koka i buljongen. Då köttet är halfkokt, tages det upp och skäres i små, jämna bitar. Buljongen silas, skummas noga och hålles tillbaka i kitteln. Köttet brynes i 2 msk. af smöret jämte purjolöken, skuren i fina strimlor, mjölet strös öfver och köttet röres om väl. Det lägges i buljongen, som får sakta koka omkr. 1 tim. Rötterna ansas, skäras i fina strimlor, brynas i resten af smöret och lägges jämte ärtorna i soppan 1/2 tim. innan den är färdig, jordärtskockorna och blomkålen rensas på vanligt sätt, påsättas i 1/2 lit. kokande vatten, tillsatt med 1/2 tsk. salt, och få koka mjuka. De lägges i soppskålen och spadet kokas ihop, tills det blir omkr. 3 dcl., då det hålles öfver grönsakerna. Soppan skummas, afsmakas med kryddorna, hålles upp i soppskålen och serveras mycket varm.

Strömming i frityrdeg (f. 6 pers.). 30 strömmingar, 1 1/4 msk. salt.

Frityrdeg: 75 gr. mjöl, 1/4 tsk. salt, 1 dcl. ljumt vatten, 10 gr. smält smör, 1 ägghvita.

Tillkokning: 1/2 kg. flottyr. Beredning: Strömmingen rensas, ryggen borttages, den mörka hinnan skrapas noga bort och strömmingen sköljes mycket väl samt inklappas i en fiskhandduken och ingnid med saltet. Till frityrdegen torakas mjölet väl i ugnen och siktas med saltet i ett fat. Vattnet tillsättes jämte smöret, och degen röres så litet som möjligt för att ej bli seg. Strax innan den skall användas, nedskäres den till hårdt skum slagna ägghvitan. Strömmingarna inklappas åter i fiskhandduken och rullas ihop med köttsidan utåt. De doppas i frityrdegen och kokas i het flottyr tills de äro bruna och genomstekta, hvilket provas med en vispsticka. De lärgas på graner för att rinna af. Uppläggas på varmt fat, garneras med persilja, kokt i flottyr och serveras med kokt majonnäs.

Kokt majonnäs (f. 6-9 pers.). 1 1/2 msk. smör (30 gr.), 4 msk. mjöl (40 gr.), 1/4 tsk. engelsk senap, 3 dcl. vatten ell. fiskspad, 2-3 äggulor, 1-2 msk. vinäger, 2 msk. fin matolja, 1 msk. citronsaft, 1 dcl. tjock grädde, 1-2 tsk. salt, 1/2 tsk. socker, 1/4 tsk. hvitpeppar.

Beredning: Smör, mjöl och senap fräses 2 min., vattnet spådes på, litet i sänder, och såsen får koka

Barnen taga lätt Apoteket Vasens Laxermarmelad på grund af dess behagliga smak. Pris 1 kr. pr ask. Finnes å alla apotek.

D. B. C. Flytande Putskrä för metaller.

Profva den och Ni använder aldrig någon annan. Fås öfverallt. Fabrikant: Dorch, Bäcksin & Co:s A.-B. GÖTEBORG.

Turkiska badet

i Malmtoresbadet är öppet hvarje torsdag för damer. Yppersta medel för bibehållandet af smärt figur och fin hy. Badet är angenämnt, om man är flera i sällskap. Pris före kl. 12 kr. 1:50, efter kl. 12 kr. 1:75.

Extra fin, väl lagrad, kryddad fetost

mycket god, utsäljes för det låga priset af kr. 1:52 pr. kg. per efterkräf. Minst 1 ost c:a 12 kg. 3 ostar fraktfritt.

G. W. Gustafsson, Tel. 15 73. Nya Torget, Norrköping.

SINGER ÄLDSTA MÄRKE BÄSTA SYMASKIN

Mellin's Food är bästa kraftnärning för svaga, kläna barn i alla åldrar. Bok om barns uppfödning gratis och franko från Mellin's Food Depot, Malmö.

Tvätt!

Tvättning och mangling af privatkläder utföres på ett i allo föröfkläsigt sätt i Mälarebadets Tvätt- & Stryknrättning till ett pris af 35 öre pr kg. för tvättposter öfverstigande 20 kg. Afgiftsfri afhämtning och hemsändning.

Allm. 93 44. Riks 38 15.

KODAK FILM AR BÄST PRISLISTA GRATIS och FRANKO HASSELBLADS FOTOGRAF AB Göteborg

Recept å gröt, kokt i vatten och mjölk.

Tillsats af mjölk användes för att få gröten vitare. Det är emellertid öfverflödigt att för denna orsaks skall tillsätta mjölk, om man använder Svalöfs »Extra hvita». Lämpliga proportioner äro två tredjedelar vatten och en tredjedel mjölk samt af »Svalöfs lösa» 115 gr. eller af »Svalöfs snabbkokande» 140 gr. flingor pr l. vätska.

Beredning. Flingorna läggs i kokande vatten. Efter ett ögonblicks kokning tillsättes mjölken, hvar efter det hela får koka den tid, som angifvits i föregående nummer för Svalöfs kornflingor.

NYA WERMLANDS-TIDNINGEN Grundl. 1850 Karlstad Grundl. 1850 är Värmlands största och äldsta tidning.

GAHNS Farena-crème.

En kund skriver därom: »Farena Hafre-crèmen var så ypperlig att vi kunna lämna Er de allra vackraste intyg som vi rimligtvis kunna åstadkomma i ord. Den står långt före allt annat, som vi begagnat.»

Henrik Gahns Aktiebolag, Uppsala. Kungl. Hofleverantör.

KÖKSALMANACK

Redigerad af **ELISABETH ÖSTMAN-SUNDSTRAND** Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 24-30 SEPT. 1916.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; panerade ägg med tomatås; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kronärtskockor med rördt smör; falsk hare med brynt potatis; gelé och syltade tomater; svensk äppelkaka med enkel vaniljsås.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; fattiga riddare med sylt; mjölk; kaffe eller te. Middag: Sillpudding med smält smör; slätvälling.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafremjölsvälling; biff af tomater med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: (vegetarisk): Vegetariska kåldolmar med potatis; potatisärtar med vispad grädde.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; stekt stångkorf med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kokt kabeljo med äggsås och potatis; mannagrynspudding med sylt.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; kabeljoppudding (rester från onsdag) med smält smör; mjölk; kaffe eller te. Middag: Hotch-potch-soppa; äppelpannkaka.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafremjölsvälling; anjovislåda med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Oxrullader med presad potatis; äppelkompott med grädde.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; pytt i panna (rester från torsdag och fredag) med rödtbeter; kaffe eller te. Middag: Strömming i frityrdeg med kokt majonnäs och potatis; falsk gräddkaka.

RECEPT: Panerade ägg med tomatås (f. 6 pers.). Se Iduns kokbok N:o 14.

Svensk äppelkaka (f. 6 pers.). Se Iduns kokbok N:o 247.

Slätvälling (f. 6 pers.). Se Iduns kokbok N:r 298.

Vegetariska kåldolmar (f. 6 pers.). 1 hvitkålshufud, vatten, salt.

Till fyllning: 2 dcl. risgryn

PARAMINT PASTILLER FÖRORDAS AV LAKARE. Vid sjukdomar i munhåla och svalg. Effektivt skydd mot smitta vid epidemier. FLASKOR OM 50 ST. KR. 1.25. SÄLJAS ÖVERALLT. A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM. Kontrollant: PROFESSOR A VESTERBERG.

Agra Yog-Margarin

HULTMANS RENA CACAO Def bästa Ni kan giva dem!

CLOETTAS GULD-CACAO I vidstående förpackning säljes öfverallt. 1 HEKTO 45 ÖRE.

Förnämsta vita stångväl är Äkta Balsamiska Barnängens Aseptintväl OBS. Björnstampeln!

RIS är det mest använda av alla näringsmedel på jorden. **Miljoner** människor i de tropiska länderna livnära sig nära nog uteslutande av ris och besitta likväl en outhärlig arbetskraft och uthållighet.

allting är, sade lilla fru Söderström och skakade betänksamt sitt vackra brunlockiga huvud, när hon såg hushållsbokens stora summor. Hur skall August och Jag få allt att gå ihop i vårt lilla hem? Hon funderade och funderade och då hennes man kom hem till middagen hade hennes lilla klipska huvud redan tänkt ut en utväg. — Vi ska spara in på kaffet, August lilla, sade frun med eftertryck. — På kaffet, din älskingsdryck? frågade August och såg förvånad ut. — Ja, svarade frun, just på kaffet. Jag har i dag läst flera intyg av framstående medicinska professorer, att **Kaffreiners Malkaffe** är en utmärkt dryck med kaffets goda smak, men dessutom mera närande och mycket billigt. Jag köpte genast ett paket, provade det och fann det vara ypperligt. Detsamma ha många av mina bekanta sagt och **Kaffreiner** drickes också dagligen af millioner människor öfver hela världen sedan många år tillbaka. Varför skulle ej vi kunna vara lika förståndiga? — Du är en riktig pärla, sade August och gav lilla fru Söderström en tacksamhetens kyss.

Vantar & Strumpor
MED **Lejon** MÄRKET!
FÖRSÄLJAS
I ALLA VÄLSORTERADE
SYBEHÖRS-MANUFAKTUR-
& KORTVARUAFFÄRER

under röring 10 min. Den upphälles och röres, tills den är afsvalnad, då äggulorna, en i sänder, röras och säsen arbetas med sief omkr. 1/2 tim., under det att vinägern, matolja och citronsaften tillsätts, litet i sänder, under jämn röring. Den till hårdt skum slagna grädden röres i och säsen afsmakas noga med kryddorna. Denna säs användes i stället för äkta majonnäs för dem som ej fördraga matolja.

SVAR

Å DEN SENAST INFÖRDA SERIEN frågar följer här nedan svar, och har redaktionen ansett, att det utfästa priset 10 kr. denna gång bör tilldelas sig naturen "Stockholmska i Småland" hvaran innehafvarinnan af denna signatur behagade anmäla sig å vår byrå för heloppets utbekommande.

N:r 194. Lika delar kloralk och pereguano blandas med 1/10 finstött starkpeppar. Blandningen utströs på de platser, där myrorna hålla till. Träd och buskar aktas. Ett absolut pålitligt medel lär äfven följande vara: en lösning af 3,5 gr. cyanokalium till hvarje liter vatten, användes till vattning. Själfr har un-

dertecknad i vår trädgård fördrifvit myror genom att på små fat utsätta upplöst prässjäst, blandad med socker. Myrorna lockas af den söta lukten och dö, ty jästerna är ett gift för dem.

Stockholmska i Småland. N:r 195. Lämpligaste hundras är Airedale-terriern. Dessa hundar äro särdeles trogna, lugna och vaksamma samt lagom stora men ändå kraftiga och uthålliga. Ej så vanliga ännu i Sverige. Annons om valpar till salu af ofvannämnda ras stod införd i senaste numret (n:r 8) af Kennelklubbens tidskrift.

Hundvän. — Är ni ensam råder jag eder visst att skaffa en hund som försvaret och sällskap, ty bättre vän får man sällan än en treflig och klok hund! Tag dock ej en St. Bernhard eller en så pass stor hund, ty de äro i dessa dagar bra dyra att föda. Bor ni i stad eller är ni trångbodd är det äfven bra besvärligt med ett så stort djur, och de mindre hundarne kunna vara lika bra försvare. Af terrierraserna äro Airdale, Irish och Welsh utmärkt trefliga hundar samt Bulldog, Deutscher Boxer och Pudlar, alla bra i sitt slag. Den mest respektifullvande är Bulldogen, men vill man ha en ädlare, elegantare hund är Deutscher Boxern makalöst treflig. Önskar ni upplysningar om rasen och adress på uppfödare, så vänd er till Svenska Kennelklubben, Fredrikshofsgatan 2, Stockholm. Flera klubbar finnas: Sv. Terrierklubben, Sv. Sällskaphundklubben, men de äro alla förenade med den förstnämnda.

Skulle ni önska lämna jag gärna råd angående eder hunds skötsel och vård. Pyrola.

N:r 196. Att taga kalla afrifningar bör tillgå sålunda. Doppa en grof handduk i vatten, som stått inne öfver natten, ty afrifningen skall tagas på morgonen genast efter uppstigningen och öfvergnid hastigt hela kroppen. Frottera sedan med en torr handduk och låt påklädningen gå raskt. Känner man sig trots frotteringen ändå frusen, så gå åter i säng några minuter. Börjar man att taga afrifningarna medan det ännu är varmt, kan man hålla på året rundt. Erfaren.

— Ni tål kanske inte vid saken. Rådfråga en läkare. Endast en så-

dan är kompetent att ge er anvisning hur de skola tagas och detta först efter att han undersökt er eller tagit reda på hur det är ställt med er hälsa och hurudan fysik ni har. Ebon.

N:r 197. För att undgå alla kostnader, torde nog vara bäst att genom annons i Idun söka komma i något godt hem under praktisk husmoders ledning, helst på en större herregård. Kan ni göra litet nytta för eder, går det nog för sig att slippa betala något. Ni skulle ju kunna söka få hjälp ur telefondirektör Cedergrens fond eller liknande, men sökandena äro vanligen så många att ej på långt när alla kunna bli hjälpta. Jag förordar absolut annonsvägen.

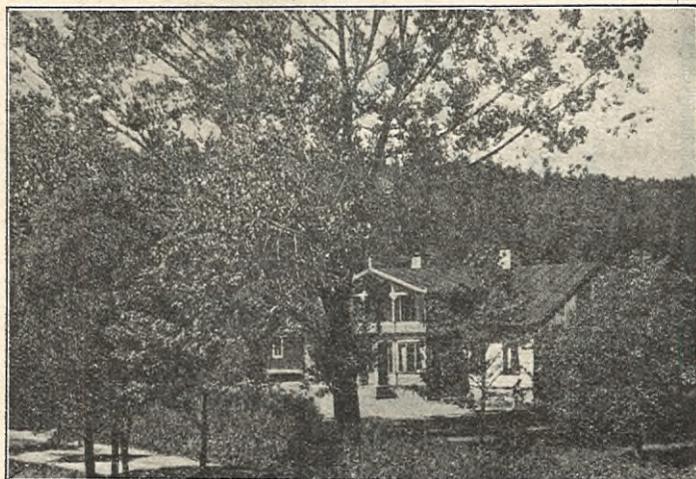
Stockholmska i Småland. N:r 198. Råder eder att i första hand bota edert njurlidande. Nu känner jag ju ej af hvad art detta är, hvarför det klokaste blir att rådfråga läkare och noga följa dennes ordination; dock vill jag här meddela ett medel att förekomma och bota njursjukdomar som af många med framgång användts. Först föreskrives måttlighet i förtärandet af hårdsmälta, alltför kraftiga födoämnen, i stället så mycket som möjligt soppor, buljong, mjölk, vatten rikligt. Äta långsamt, tugga födan väl, aldrig öfverlasta magen. God motion i fria luften. Genom att följa dessa föreskrifter förekommes sjukdomen. Till botande af densamma:

Recept: Tinct. Gentian; Syrup Rhei; Lignor Barkola; Comp. aa Gm 30. Syrup Zingiberus Gm 150. En tesked efter måltiderna och en tesked sängdags för vuxna. För barn 1/4—1/2 tesked endast efter måltiderna.

Det är nog ej så lätt att finna någon lösningsmedel till detta land för en ung flicka. Insamling af medicinalväxter, bär, svamp o. d. kan ju ge en del inkomster. Kanske kunde det löna sig för eder att lära bokbinderi, om eder hemtrakt är folkrik, kunde ni väl få arbete. Hufvudsaken är emellertid att ni blir frisk, sedan kan det alltid bli något uppslag. Skaffa eder den lilla boken »Småryken och biförtjänster» från G. Nilssons Bok-expedition, Edestad St.

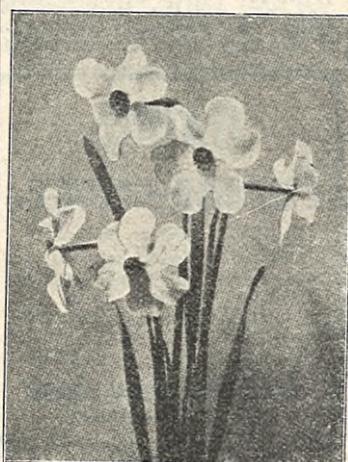
Stockholmska i Småland. (Forts.)

Till salu eller att hyra!

Villa Framnäs, invid Stjärnhofs station i Södermanland, vackert belägen vid landsväg och sjö, innehåller 9 rum, jungfruk. och 2 kök, inbyggd glasveranda i nedre och öppen veranda i öfre våningen. Hårtill trädgård, nödiga uthus, kallare och rymlig torkvind. Lämplig till pensionat eller rum för resande med kafé, som saknas på platsen. Närm. uppl. Rikst. Stjärnhof n:r 1 el i bref »Villa Framnäs», Stjärnhof.

För hemträdgården.

Hyacinter, Tulpaner, Konvaljer, Narcisser, Crocus m. fl. lökar böra nu planteras i trädgården, där de blomma så snart snön försvunnit. I boningsrum kunna de äfven lätt och säkert drivas till blomning under vintern.

Anvisningar angående odlingen finnas i vår blomsterök-katalog, som gratis sändes kunder och andra intresserade.

Blomsterök-kollektionen "Hemträdgården"..... Kr. 1:50 innehåller 15 st. prima lökar i lämpligaste sortering.

Blomsterök-kollektionen "Hemträdgården"..... Kr. 2:50 innehåller 35 st. prima lökar i lämpligaste sortering.

Blomsterök-kollektionen "Haarlem"..... Kr. 4:50 innehåller 75 st. prima lökar i lämpligaste sortering.

Konvaljegrupp n:r I, för drifning i rum..... Kr. 0:60 innehåller 10 st. konvaljegröddar, isbehandlade.

Konvaljegrupp n:r II, för odning på kalljord..... Kr. 0:50 inneh. 10 st. konvaljegröddar, inneh. gälla emballagefritt. — Ej fraktfritt. Återförsäljare antagas.

Algot Höfberg & Son Trädgårdsafdelningen NORRKÖPING.

Ungdomlig vacker hy till högsta ålder

Idealet är den fina matta teint som alltid åtföljer ett begagnade af rätt valda toalettmiddel och därmed uppnådd skönhet. Inga rynkor, fräknar finnar, solbränna mera. Damer och herrar som sätta värde på bibehållandet af ungdomens vackra yttre, uppnå detta endast genom ett ständigt bruk af den enastående med utmärkelser i in- och utlandet belönade och berömda YVY-tvålen. För ömtålig hud är YVY-tvålen enastående värderad och lofvad av tusenden.

Borsta Edra tänder med YVY-dol, som på en minut giver tänderna friskhet, skönhet och vällukt, befriar från vinsten och tandvärk, ävensom gula, gröna och svarta (även af tobaksrök angräpnade) tänder bliva bländande vita. YVY-tvålen och YVYDOL erhållas i varje välsorterad affär från Lstad till Haparanda. **ÖSTERLIN & ULRIKSSON Tekn. Fabrik, Ystad.**

VECKANS PRISTÄFLING.

PRISTÄFLING N:R 39.

CHARAD.

En kylig morgon när häromda'n »Herr Stockholm» glad gick i badet, var vattnet ej sådant han var van den varma tiden att ha det. Han plumsade i som man kan förstå, men ett mitt första lät höra och det upprepade gånger två, om ej bedrog mig mitt öra.

Därpå han tog sig en promenad och gick »på vift» ut i staden, blef då i sinnet så hjärteglad, till trots för gulnade bladen; ty han mitt andra så täcka små därunder många fick skåda, och — det är alls icke svårt förstå — då kom »Herr Stockholm» — i våda.

Han såg och såg, och han kände sig helt hjärtevarm efter badet; till sitt mitt hela så gladelig han gick, och gulnade bladet blef trampadt utaf hans fot så lätt, att knappt han tänkte uppå det... Att då »Herr Stockholm» var lik en sprätt, jag tror mig kunna förstå det. A—rt.

Lösning, märkt pristäfling n:r 39 och försedd med Svenska nationalföreningens mot tuberkulos välgörenhetsmärke, insändes, undertecknad med namn och adress, till Red. af Idun senast den 14 okt. 1916. De två första rätta lösningarna, som vid granskningen påträffas, erhålla pris, resp. 10 och 5 kronor.

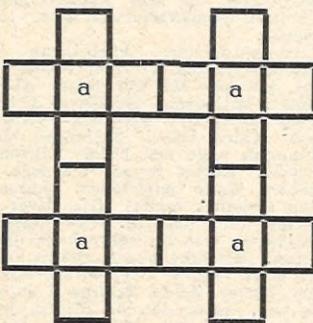
LÖSNING TILL PRISTÄFLING N:R 35.

Slarf med tiden.

Vid den företagna granskningen af insända lösningar ha de två först påträffade rätta lösningarna lämnats af följande personer, hvilka alltså erhålla de utfästa kontantprisen: Första priset: Fru Anna Alström, Slättåkra. Andra priset: Fr. Ester Bergergren, Näs station (Dalarna.)

IDUNS TIDSFÖRDRIF.

BOKSTAFSGIFUR.

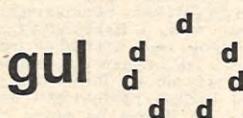

Insätt i figurens såväl våg- som lodräta rader samma ord, som är så beskaffadt att äfven i de fyra mindre korsen samma ord kan läsas. K. W.

CHARAD II.

Mitt första är hårdt, dock smälts det af solens brand. Mitt andra är hårdt men spränges af mänskohand. Mitt hela kan segla det stoltaste skepp uti kvaf. Och bädda åt hårdade sjömän dess okända graf. Ebon.

REBUS.

LÖSNINGAR

TILL TIDSFÖRDRIFVET I N:R 38
FÖRSKJUTNINGSUPPGIFTEN: Spanien — Persien.
HALSHUGGNA ORD: Klots — lots. Blod — lod. Tran — Ran.
VÄXLANDE BEGYNNELSEBOKSTÄFVER: Kina, Gina, Dina, Dvina, Stina, mina, lina, pina.

Vill Ni förtjäna
100 Kr.?
extra till jul

genom att på kvälar och lediga stunder samla abonnenter på

Julstämning

Nordens största jultidning.

Intet är lättare för varje man och kvinna. Skriv blott efter gratisprover och agentvillkor. Ni erhåller dem portofritt genom att insända nedanstående kupong till

Åhlén & Åkerlunds Förlags A.-B.
(Julstämning Förlag)

STOCKHOLM C.

GRATISREKVISITION N:r 24.

Sänd mig gratis och portofritt prov ur årets jultidningar jämte villkor för abonnentsamlare.

Namn .....
Bostad .....
Postadress .....

Fredrika Bremers bref

Samlade och utgifna af **KLARA JOHANSON** och **ELLEN KLEMAN.** II. 1838—1846. Pris 13 kr., inb. 15 kr. »En epokgörande självbiografi.. Bär öfverallt vittne om utgifvarnas sakkunskap och vetenskapliga noggrannhet.» Lydia Wahlström i Stockholms Dagblad.

»Som ett bidrag till och komplettering af vår kännedom om det litterära lifvet i vårt land på 30- och 40-talet kommer detta arbete att bli ovärderligt... De båda utgifvarinnornas namn borga för att arbetet är så omsorgsfullt utfördt som det gärna är möjligt.» Socialdemokraten.

P. A. Norstedt & Söners förlag.

Sveriges största tempelskald

Af **HENRIKA SCHEFFER.**

Pris 2:50.

Ger en lifsbild af ärkebiskopen J. O. Wallin. Ej blott hans storverk, den svenska psalmboken, belyses här utan också andra, mindre kända men betydelsefulla sidor af hans lifsgärning.

P. A. Norstedt & Söners förlag.

Annonsera i Idun!

Det bästa hvetemjålet
MALMÖ BEST PATENT
Malmö Stora Walskvam

LEDIGA PLATSER

Sänd aldrig originalbetyg utan endast bestyrkta afskrifter när Ni svarar på annons om ledig plats.

ANSPRÄKSLÖS, BILDAD, väl hus-hälskunnig flicka, villig utföra en ensamjungfrus älgganden, erh. god plats i liten äldre familj. Från född fransyska. Lön 35 kr. Goda betyg och ref. fordras. Sv. till fru Burman, Maisonette Nicolas, Saltsjöbaden.

UNDERVISNINGSVAN LÄRARINNA, frisk och gladlynt, fullt komp. undervisa 8 års flicka i vanl. skol-ämnen, musik o. teckning, erh. plats i okt. i familj i Norrland. Sv. med betyg, foto o. lönepret. sändes till Box 3, Sunne (Värml.).

ENSAMJUNGFRU själ's ändig, snäll och pålitlig, som vill sköta hushåll åt enkefru med egen affär i Kristiania sökes fr. okt. Sv. med lönepret. betyg o. foto till »F. G.», Iduns exp.

BILDAD ANSPRÄKSLÖS FLICKA erhåller 1 okt. ell. senare plats på landet hos ensam dam för att sköta hennes hushåll, (hjälp till grofsysslor) betyg, ref. o. lönepret. insändas till »Gödt hem», St. Levene p. r.

ENKEL, BÄTTRÉ FLICKA kan få plats i prästgård genast. Jungfru finnes ej. Goda rek. samt utförligt sv. till »Familjemedlem», Borås p. r.

UNG FLICKA af stadgad ålder o. sinne, erhåller genast plats att som medlem af familjen biträda med in-om ett hem föreliggande göromål, bl. a. med barnens vård och skötsel. Barnjungfru finnes. Barnen 4 st. 6 till 1 1/2 år. Referenser och lönepretentioner torde uppgifvas i sv. till fru Henriette Boéthus, Norrköping.

EN MEDELALDERS, enkel och ordentlig hushållerska sökes till äldre, ofgift prästman på landet. Sv. till »Dalarna», Iduns exp.

DUGLIG ENSAMJUNGFRU med goda rekommendationer och kunnig i matlagning och bakning etc. erhåller plats i familj med 2 barn. Barnjungfru finnes. Modern väning, trefl. kök o. jungfrukammare. Sv., helst m. betygsafskr. o. lönepretentioner t. »Bankman 1916», Iduns exp., Sthlm.

VID KRISTIANSTADS läns senneslöanstalt Fridhem finnes nu genast, på grund av sjukdom, plats ledig för undervisningsvan lärarinna under läsåret 1916-1917. Sökande hänvande sig till Styrelsen, Anstalten Hesselholm.

EN ENKEL, ORDENTLIG FLICKA, kunnig i god matlagning samt sömnad, får plats nu genast eller i början af oktober i tvst. stilla hem. 3 personers hushåll. Svar med foto till »Pålitlig», Iduns exp.

EN BÄTTRÉ FLICKA, kunnig i enklare matlagning och bakning, erhåller plats nu genast som hushållerska. Sv. med foto t. »V.O.», Bollnäs p. r.

ETT FRUNTIMMER med enkla vanor, som önskar ett stilla på landet, ej långt från järnvägsstation i Skåne beläget hem, där hon har frihet att ägna sig åt sina egna sysselsättningar men vill åtaga sig att sköta hushållet åt en äldre ensam herre, finner sådant, om hon insänder sv. till »Äldre herre», p. r. Malmö ö.

KOMPT. LÄRARINNA att underv. 2 flickor i II kl. kurs 2 pojkar till I kl. sökes genast. Sökand. skall kunna trivas på landet. Svar med ref. och pretent. till Hallfreda Gård, Sylfaste, Gotland.

EN SNÄLL OCH PÅLITLIG kokerska 20-25 år, kan få god plats i liten familj, bosatt utanför Kristiania (Holmenkollen). Svensk husa finnes. Svar med fotografi, betyg och lönepretentioner till fru gross. Ola Nerum, Sehesteds plats n:o 4, Kristiania.

Vid Kustsanatoriet Apelviken är köksföreståndarinne-platsen till ansökan ledig. Lön 500 kr. och fritt vivres. Svar jämte betyg torde sändas till Sanatoriets föreståndarinna, adr. Varberg.

Ensamjungfru, som varit eller är anställd i godt borgerligt hem på landet, erhåller 1 november god plats i liten familj, bosatt i det vackra Rönninge, endast 50 min. resa från Stockholm. Bekvämt bostad med värmeledning och vatten. Den sökande bör vara kunnig i matlagning, bakning, städning och servering samt öfriga förefallande göromål, därtill ordentlig, snäll och villig. God lön, eget rum och vänligt hemtöande tillförsäkras. Svar med betygsafskrifter sändes till Fru B. Hellberg, Rönninge.

Efterfråg. på Stenografer med fullgod utbildning öfverstiger tillgången. Till flertalet hos oss anmälda platser finnas f. n. inga sökande. Nya kurser börja den 15 oktober, hvilka medföra fullständig, praktisk utbildning. **STENOGRAFYRÅN** (Sveriges Centralinstitut för Stenografi o. Maskinskr.) Riks o. Allm. 2787. 31 Regeringsgatan.

Som sällskap

åt enkefru med två tjänare får enkel, bildad, gladlynt flicka 25-28 år plats i Stockholm mot fritt vivre omkr. 15 okt. el. 1 Nov. F. m. till »K 4» få disponeras fritt. Person med någ. sysselsättning, lektioner e. d. företrede. Svar med foto till »Års-plats», Iduns exp.

Guvernante, helst studentska, energisk, skicklig och van att undervisa i elementarskolans 4:de, 5:te och Ring 1:s skol-ämnen sökes till 1 oktober för kommande vinter. Ansökan med examensbetyg, intyg från innehafv. plats samt uppgift af referenser och löneanspråk per månad, sändes före den 26 sept. till »H. — Box 58», Torps-hammar.

För sjuksköterskelever finnes under instundande höst platser för länslasarettet i Eskilstuna. Närmare meddelar lasarettsläkaren i Eskilstuna.

Lärlarinna, af god familj, duglig o. undervis-van, sökes strax till herrgård i södra Halland, att underv. 2 flickor i 3:je förbered. o. 7:de klass i vanl. skolämnen, språk, musik o. handarb. Sv. med bet.-afskr., foto o. lönepret. till »H. V.», Skottorp p. r.

Platsen som Föreståndarinna för länslasarettets i Uddevalla afdelning för sinnessjuka är till ansökan ledig — 24 patienter. — Lön 750 kr. en månads semester med 30 kr. i hvilpenningar. Platsen tillträdes den 4 november. Ansökan med betygsafskrifter insändes före den 26 sept. till Lasarettsläkaren, Uddevalla.

Skötersketjänsten vid sjukstugan i Loos är till ansökan ledig att tillträdas 1:ste, event. 15 oktober. Lönen utgör 650 Kr. för år jämte bostad, lyse och bränsle samt fri kost, beräknad efter 1:10 Kr. per dag. Sköterskan eger att förestå och bekosta patienternas utspisning och uppbär härför en ersättning af 1:10 Kr. per dag och patient. Under nu rådande dyrtid utbetalas ett tillägg af 20 öre pr dag för såväl eget som patienternas kost-håll. Ansökan, åtföljd af betygsafskrifter, torde snarast möjligt insändas till Doktor E. Fries, Loos.

Husföreståndarinna skicklig och intresserad för ett hems värdepande får plats hos ekonomiskt oberoende ungherre på landet! Fordringar: Alder 25-35 år. Ett godt sinnelag — Musikintresserad och något förmögen. På lönepretentioner fastes mindre afseende. Fullständig diskretion loftas och fordras! Sv. med foto o. fullständiga upplysn. sändes omgående under signatur »Flärdfri», Gumaelii Annonbyrå, Malmö.

Köksa kunnig i matlagning samt barn-husa erhålla plats 1 okt. i två personers hushåll på Herrgård nära Göteborg. Svar med betyg och fotografi till »Pålitlig», S. Gumaelii Annonbyrå, Göteborg.

Ensamjungfru ordentlig, arbetsam samt sparsam sökes för 2 personers hushåll. Kunnig i god matlagning samt van ell. villig att lära uppässning. Träffas för vidare samtal på Allm. 286 15 mellan 10-12 f. m. eller under signatur »M. H.», Iduns exp.

Vid Drottning Sofias Stiftelse får en duglig småskolelärarinna med flickskolebildning anställning nu gen. som vikarie för 1 & 2 år. Ansökan med präst-, läkare-, kunnskaps- och tjänstgöringsbetyg torde omedelbart insändas till Fru Auren-Nordin, Vänersborg.

Ensamjungfru! En enkel, anspråkslös flicka, som vill antaga plats som ensamjungfru i familj med tre personers hushåll, fullt kunnig i enklare matlagning, erhåller god plats med hög lön till den 24 okt. Svar med betyg till »Pålitlig», Alingsås p. r.

PLATSSÖKANDE I PRÄSTGÅRD eller herrgård önsk. 18-årig flicka, som genomgått hushållskurs, plats för att lära hushåll. Är villig deltaga i förek. arbeten. Tacks. för sv. till »C. A. N.», Iduns exp. f. v. b. **HUSMODRÄR!** Norsk flicka (22 år) önsk. pl. i Sthlm el. närh. Ar van arbete, kunnig i sömn. o. ett hems förek. göromål. Anspråkslös o. villig. Sv. t. »Familjemedlem X. Y. Z.», Iduns exp.

17-ARS FLICKA van med husl. göromål o. barn. önsk. aflönad plats i verkligt godt hem. Sv. t. »Ung familjemedlem», Iduns exp.

EN BÄTTRÉ 18 ARS FLICKA önsk. plats 1 nov. i bättre hem, helst i Upsala el. Sthlm, där jungfru finnes. Har genomgått hushållsskola o. van vid husl. sysslor, samt något sykkunnig. Någon lön önskas. Sv. t. »Familjemedlem», p. r. Skyttorp.

EX. SKOLKÖKSLÄRARINNA med utmärkta betyg o. rek. önskar under 3 mån. (ev. längre) komma i familj till hjälp o. nytta. Små löneanspråk. Sv. till »7 årig praktike», Iduns exp.

HUSFÖRESTÅNDARINNEPLATS önskas af bättre flicka fullt komp. därtill. Sv. t. »Energiska», Iduns exp.

UNG FLICKA af god familj önsk. plats som hjälp och sällskap. Har genomgått husmodersskola, är kunnig i all slags sömnad och finare handarbeten. Sv. till »Familjemedlem 23 år», S. Gumaelii Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

TILL DEN 1 NOV. eller framdeles önskas plats af två friska, hurtiga flickor, den ena att sköta hemmet åt ensam herre, den andra att tillsammans med husmor sköta a hemmet, helst där jungfru el. hjälp till grofsysslor finnes. Kunniga i matlagning, bakn., enk. sömn. och handarbeten. Sv. till (var för sig) »Ensam herre», Drottningst. »Husm. hjälp», Karlskrona.

PLATS SOM GUVERNANTE önskar ung flicka med normalskolekomp. Bj musik. Tacks. för sv. t. »1 okt. 1916», Iduns exp. f. v. b.

BÄTTRÉ FLICKA önskar komma i familj att som husmoders verkliga hjälp deltaga i förek. göromål. Kunnig i enklare matlagning. Sv. till »Huslig», p. r. Hesselholm.

PLATS SOM HUSA hos familj i Göteborg önskas 1 nov. af troende flicka. Goda rek. finnes. Sv. till »26 år», Laxå p. r.

TVA ENKLA BÄTTRÉ FLICKOR som aldrig förut innehaft plats önska sådan gemensamt 1 nov. Villiga utföra alla göromål inomhus. Vid ett vänligt bemötande fastes stort afseende. Sv. till »E. R.», Hagge p. r. **FÖR ENKEL** och anspråkslös 19 års flicka önskas mot fritt vivre plats i bättre familj på landet, helst präst-familj, där hon får biträda med inomhus förefallande göromål. Svar märkt »Anspråkslös 19 år» under adr. S. Gumaelii Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

HUSFÖRESTÅNDARINNA. Enkel, duglig, med godt sätt och utseende, som i flera år på egen hand skött ett större och finare hem, söker liknande plats, el. som hushållerska i familj. Tacksam för svar till »Mycket plikttrög», Iduns exp.

GEB. J. DEUTSCHE DAME sucht Stellung in feiner schwedischer Familie zwecks deutscher conversation. Gefl. off. an Magda Petersen, Tor-rebo Gård pr Lis, Halland.

BÄTTRÉ HUSL. FLICKA, 19 år, ej förut innehaft plats, önskar komma till bruks-, präst- eller bättre landt-hushåll. Vill deltaga i matlagning, bakn. under husmoders ledning. Någon lön. Svar till »Glad och Villig», Raus, p. r.

PRÄSTDOTTER som genomgått 8-kl. flickskola, önskar mot fritt vivre komma i familj, helst i herrgård, för att lära alla inom ett hem förefallande göromål. Sv. till »Familjemedlem 18 år», Iduns exp. f. v. b.

HUSMODERS-PLATS sökes till större hem, pensionat sjukhus, sanatorium e. d. större inrättning, nu eller framdeles, af därtill kompetent person. Sv. till »Dugande kraft», Iduns exp.

UNG FLICKA önskar komma i bildad och god familj, helst i Norrland, att under husmoders ledning deltaga i alla inom hemmet förek. göromål. Sökanden har genomgått 8-kl. lärove k samt husmoderskurs. Musik. Vid lön fastes intet afseende. Betalar gärna något. Tacks. för sv. till »Anna Lisa 20 år», Iduns exp.

FLICKA från bättre hem, som genomgått en fyra månaders kurs af Katrineholms Praktiska hushållsskola, söker plats i präst- eller herregård såsom husmoders hjälp. Någon lön önskvärd. Svar senast inom åtta dagar till »Familjemedlem N. N.», Iduns exp.

BARNFRÖKEN (med fina betyg), kunnig i sömnad, genomgått barnavård, önskar plats till okt. Svar till »Barnfröken 1916», p. r. Ystad.

BÄTTRÉ FLICKA från landet önskar plats 1 nov. hälst i stad, som husmoders hjälp. Svar till »20 år», Grästorpp p. r.

BILDAD 33-ÅRIG landtbrukaredotter kunnig i skrifning bokföring, sömnad och hushållsgöromål, önskar plats som hjälp och sällskap i familj eller hos äldre herre eller dam. Svar till »Små pretentioner 83», Iduns exp., Stockholm f. v. b.

22-ÅRIG LANDTBRUKAREDOTTER från ordentligt hem, önskar komma i familj på landet, där hon kan få lära matlagning, hälst prästgård. Betalar gärna något. Svar med prisuppgift till »15 oktober», Iduns exp. **UNG FLICKA** önskar plats i familj, där tillfälle finnes att få lära matlagning och ett bättre hems skötande. Svar till Kerstin Persson, Fågelsjö.

HUSFÖRESTÅNDARINNA pålitlig o. enkel, med 7-årigt betyg från prästgård som sådan, söker plats. Svar till »I höst», Iduns exp.

TYSKTALANDE, elementarbildad flicka (normalkomp.), spelar fiol, visats utrikes, önskar plats. Svar märkt »Hemtrefnad», Hålsingborg p. r. **20-ÅRIG LANDTBRUKAREDOTTER** önskar till den 1:sta nov. inackordering i prästgård, där piano finnes, för att under god husmoders ledning lära allt, som till ett välordnat hem hör. Svar med prisuppgift till »20 år», Iduns exp. f. v. b.

Bildad 18-årig flicka önsk. plats hos ens. dam ell. i god fam. som sällsk. o. hjälp. Äfven villig läsa läxor med barn. Sv. till »Norrlandska», Nyland p. r.

Anspråkslös 19-ars flicka genomgått 8-kl. läroverk önsk. plats i liten fin fam. Kunnig i bakning enklare matlagning, sömn. m. m. Intr. för målning o. musik. Sv. t. »Thyra», S. Gumaelii Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

Ung, bildad, musikalisk dam af god fam. och som behärskar engelska språket, önsk. komma som sällsk. i fin fam., helst på landet. Lön önsk. icke. Sv. till »Sång», Iduns exp. f. v. b.

Ung tyska af god familj önskar plats som sällskap o. hjälp åt fru i finare familj. Sv. till sign. »Godt h. em», Svenska Reklambyrån, Göteborg.

Två elem. bild. fl. önska tills. plats (helst på herrgård i Mellersta Sverige) att hjälpa till i hush. Musik. Någon lön önskvärd. Sv. till »Värmländska», Box 71, Karlstad.

Emmy Gihl (f. d. Sophiasyster) **Sjuksköterskehem** 86 Ostermalmsgatan, Stockholm uts. exam. sjuksköterskor. Uth. sjukv. art. R. T. 152 93. A. T. 211 30.

INACKORDERINGAR.

BÄTTRÉ FLICKA 30 år, litet klen, önskar komma i präst- eller i knande hem att vara frun till hjälp med lättare sysslor. Betalar 30 kr. i månaden. Sv. till »E. B. 1916», Iduns exp. f. v. b.

Vill rar **TANT** eller **FARBROK** komma ihåg en reslig 19 års (medel-lös) flicka, som ord. ett par mån. »hvilas». Tacks. för sv. t. »Elin», Leksand p. r.

TVA UNGA FLICKOR erbjudas nu god inackordering på herrgård i Sörmland. Efter 1 nov. tillfälle lära hushåll under duglig husmors ledning. Piano. Tillfälle lära bokbinderi. 80 kr. deladt rum. Sv. till »Duglig husmor», Iduns exp.

FURUDALS PENSIONAT. Gammal bruks herrgård i v:a Dalarna. Skogrik, hög trakt, (230 m. ö. h.) vid Öre älf. Jakt o. fiske. Rek. såsom utm. rekreationsort. Uppl. Sv. Tur-fören. eller fru G. Wuttke, Furudal. Rikst. Furudal 2 C.

Doktorinnan Vilma Erikssons Hvilohem, beäget 15 min. skogsväg från Arvika. Adr. Högåsen, Arvika. Bröst-klena mottagas ej.

Nervsjuka, eller epileptiskt sjuka kunna få god vård i stilla hem på landet nära Upsala. Referenser: Dr Lindblom, Upsala. Svar till »System», Iduns exp., Stockholm.

Fullständig utstyrel för hemgifter. Färdigsydd dam- och barnlinne. Egen sylvatier. Prover sändas på begäran. A. C. Cronquist & Son, Malmö. Riks 815

Husquarna Symaskiner —svensk fabrik— äro en ovärderlig hjälp i hvarje svenskt hem. Betala sig själfva på kort tid. Obs. i Förmånliga betalningsvilkor.

Musikinstrument. Endast prima o. väljusterade gitarrer, mandoliner, gitarrmandoliner, gitarr-lutor, violiner, violon eller, citror, konsertinor, dragspel, flöjter, klarineter, mäs-ing-instrument, sextetter av förstklassig bömisk tillverkning svensk modell, till 375 o. 500 kr. sextett per extra kontant, trummor, fodral, strånar o. övriga tillbehör. Triumphon (talapparater) o. ljudsivor med frälsningsarmestycken. Orglar o. pianon från främsta fabriker Hög rabatt vid extra kont. köp av orglar o. pianon.

Frälsningsarméns berömda TEER

Frälsningsarméns utmärktekniska fabriker: **Dentol**, förstklassigt antiseptiskt munvatten och dito tandpasta. **Arméval**, antiseptisk toalettvål. **Skokräm**, terpentinfri. **Putspulver och Putskräm.** Basta rengöringsmedel för metaller. Övanstående m. fl. varor erhållas vid eller genom varje frälsningsarmemärke, hos många hrr handl. eller direkt från **Frälsningsarméns Handelsdepartement, Östermalmsg. 24 & 26. Sthlm 5.** Telefon: Riks. 85 81. Allm. 63 72. **Filtial: S. Allég. 9, Göteborg. R. T. 78 76.** Rikt illustr. vattukatalog, innehållande fullst. varu- och prisuppgifter sändes på begäran gratis och franko.

Vår stora, nya Praktkatalog N:o 37 för 1916-1917 bör Ni genast skicka ett rekvirera. Sveriges största och innehållsrika kate-katalog. Upptag. öfver 11,000 olika artiklar, däraf många fina nyheter. **God kvalitet. Billiga priser.** Katalogen jämte fina färgtrycksprof- ver på juldagar m. m. sändes på begäran gratis, ej fraktfritt. **Ähln & Holm, Stockholm.**

Billigt smör! För husmodrar att beakta i dessa dyrtider! Recept på tillredning af naturligt smör med tillsats af naturliga ämnen, så att smöret 3 gånger fördragas, hvarigenom alltså minst 2 kronor pr kilogram inbesparas. Erhålles mot insändande af 2 kronor till Hugo Nilsson, fack 663, Stockholm.

Landets främsta folktidning kostar blott: **Dagl. uppl. 7 ggr. i veckan** Pr. år: Pr. halvår: I Stockholm 12; — 6:— I landsorten 6:50 3:60 Halvveckoupplagan 2:— 1:15 **Afton-Tidningen** har på två år 8-dubblat sin upplaga. Ett lysande bevis för att tidningen är omtyckt. Prenumerera! Annonsera!

Doktor Bjerkes Ögonklinik
LINKÖPING.

Dr Heumans
ELEKTROMEDICINSKA INSTITUT.
NEURVUSKIDOMAR och REUMATISKA
ÅKOMMOR.
Kungsporsplatsen 2. Göteborg.
Tel. 4546.

Gymnastikdirektörsexamen
afläggas efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
Ny kurs börjar den 14 sept.
Prosn gen. **Kapten J. Thulin, LUND.**

Göteborgs Gymnastiska Institut
Fullständigaste ettåriga kurs i
Sjukgymnastik och Massage
Nästa årskurs börj. 15 Sept.
Begär utförligt prospekt!

Doktor A. Kjellbergs
kurs i massage och sjukgymnastik.
Begär prospekt! Stockholm.
Mästernamnelsgatan 70.

Kurs i massage och Sjukgymnastik
STOCKHOLMS
MESSAGE- & GYMNASTIK-INSTITUT
Biblioteksgatan 28
Begär prospekt!

Vid Prof. Unmans Institut
börjar d. 20 sept. ny (ett-årig) kurs i
Massage och Sjukgymnastik
Begär prospekt. Brunkebergsgatan 9.
Stockholm.

Göteborgs Enskilda Handels-Gymnasium
Kungsgatan 46, Göteborg.
Förmanligaste enskilda handelsläroverk
för elever med högre förkunskap.
Sommarskurs | Handelskurs | Gymnasialkurs
10/9-10/9 | 10/9-10/12 | 10/9-10/6
Begär prospekt!

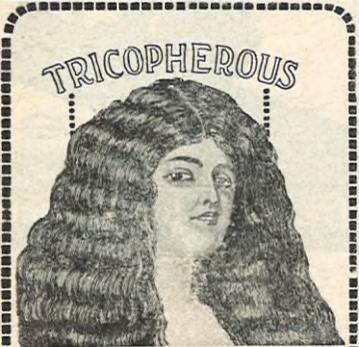
Afmagringstval,
— absolut verkande — oskadlig. —
Pris kr. 4.50 + porto. Förs. disk.
Franska Parfymmagasinet,
Hofleverantör.
21 Drottninggatan 21.

Lait Antéphélique
(kändt i hela världen sedan 50 år) bästa
medel mot rynkor, fräcknar, lefverfläckar,
finnar, fnassel m. m. Pris kr. 6.—
+ porto. **Franska Parfymmagasinet,**
Drottninggatan 21, Stockholm. Hoflev.

"La Mascotte"
Franskt skönhetsmedel — Kosmetikens triumf.

Nyhet:
"La Mascotte-crème"
Hög kvalitet och framstående egenskaper
hafva förorsakat »La Mascotte» stora
framgång. Preparaten äro lagligt skyddade
genom Kungl. Patentverket. Säljas i alla
1-klassiga Parfumerier, Varuhus, Drogaffärer
och Damfrisørsalonger öfver hela landet.

Ansiktsmassage
kan var och en giva sig själv med
Crème Salomé å 4 kr., erkänt bästa och
angenämaste medel att erhålla ren, mjuk och
vit hy. Användes dagligen i min praktik.
Till landsorten mot postförskott utan ang.
av innehållet. Massagebeskr. medföljer.
Maria Enquist, Ex. sjukgymn. Institut för
skönhetsvård och plastiska operationer.
Biblioteksgatan 6-8, Stockholm.
R. T. 160 68 A. T. 226 62.

är världens förnämsta **Härmedel**
och öfverträffas icke af något annat
liknande preparat
Pris pr fl. 2.50.
Erhålles hos alla 1:sta klass Parfumerier,
Drog- och Coiffyaffärer.

Kjellströms Kartritningskurs
börjar i Okt. Prospekt erhålles. Storgatan 32. Sthms Tel. 24208.

Lektioner i Linnesömnad,
även blusar, underkjolar, sportskjortor och barns äder
Elever mottagas dagligen 12 sept-15 dec., 10 jan.-10 juni.
Karin Egnér. Eva Egnér.
R. T. 35 30. Sibyllegatan 36, Stockholm. A. T. 210 04

Målarskolan, 38 Smålandsgatan. Tel. Brunkeb. 62.
Undervisning i Porslin- & Oljemålning, Gyllenläder,
läderplastik m. fl. ämnen. Lager af porslin, materiel för
målning Porslin brännes.
Emma Nordberg, Augusta Peterson.

Utmärkta organ

för
annonsering i landsorten
äro följande tidningar:

- Arvika:** Arvika Tidning.
- Avesta:** Avesta-Posten.
- Borlänge:** Borlänge Tidning.
- Borås:** Borås Tidning.
- Eksjö:** Eksjö-Tidningen.
- Engelholm:** Engelholms Tidning.
- Eskilstuna:** Eskilstuna-Kuriren.
- Eslöf:** Skåningen Eslöfs Tidning.
- Falkenberg:** Falkenbergs-Posten.
- Falun:** Falu-Kuriren.
- Gefle:** Gefle-Posten.
- Halmstad:** Hallandsposten.
- Hedemora:** Södra Dalarnes Tidning.
- Hudiksvall:** Hudiksvallsposten.
- Hälsingborg:** Hälsingborgs Dagblad
- Härnösand:** Härnösands-Posten.
- Höganäs:** Höganäs Tidning.
- Hörby:** Mellersta Skåne.
- Jönköping:** Smålands Allehanda.
- Kalmar:** Barometern.
- Karlskrona:** Karlskrona-Tidningen.
- Karlstad:** Karlstads-Tidningen.
- Kristinehamn:** Ansgariiposten.
- Laholm:** Sydhalland.
- Landskrona:** Landskrona-Posten.
- Linköping:** Östgöta Correspondenten.
- Luleå:** Norrbottens-Kuriren.
- Malmö:** Skånska Aftonbladet.
- Mora:** Mora Tidning.
- Norrköping:** Östergötlands Dagblad.
- Nyköping:** Södermanlands Nyheter.
- Nässjö:** Nässjö-Tidningen.
- Oskarshamn:** Oskarshamns Tidningen.
- Piteå:** Norrbottens Allehanda.
- Skellefteå:** Skelleftebladet.
- Sköfde:** Skaraborgs Läns Annonssblad.
- Sollefteå:** Sollefteå-Bladet.
- Sundsvall:** Sundsvalls-Posten.
- Söderhamn:** Helsingen.
- Södertälje:** Södertälje Tidning.
- Trelleborg:** Trelleborgs Allehanda.
- Uddevalla:** Behuslänningen.
- Umeå:** Västerbottens-Kuriren.
- Uppsala:** Tidningen Upsala.
- Visby:** Gotlänningen.
- Vänersborg:** Elfsås Läns Annonssblad.
- Västervik:** Västerviks Veckohlad.
- Västerås:** Westmanlands Allehanda.
- Växiö:** Smålandsposten.
- Ystad:** Södra Skåne.
- Örebro:** Örebro Dagblad.
- Örnsköldsvik:** Örnsköldsviks-Posten.
- Östersund:** Jämtlands Tidning.
- Östhammar:** Östhammars Tidning.

MÄRKET MARKATTAN
GÖR TENN BLANKT SOM SILVER
OCH KOPPAR SOM GULD.
(HOS ALLA HANDLANDE.)
Sunlight Säpval Aktiebolag
Göteborg

Edert namn

och adress på ett 5-öres
brefkort tillför Eder gratis
och franko vår nya ill. katalog
öfver säsongens alla nyheter
i **pälsvaror.**
Skrif i dag till
L. MATTSSON & Co.
MALMÖ.

Kvinnliga landtbruks elever
mottagas till praktisk och teoretisk utbildning vid **Åby gård,** Strängnäs. Prosp. och upplysningar genom Direktör Erik Hellström, Landtmannaskolan, Strängnäs.

Kurs i klädsömnad.
Elever mottagas dagligen kl. 11-3. Aftonkurs två gånger i veckan.
Grefturegatan 72. Selma Wahlgren. A. T. 224 58.

Södra K. F. U. K:s Husmoders- och Tjänarinneskola
Östgötagatan 24 B, Stockholm
börjar sin höstkurs den 15 aug. 1916. Grundlig och praktisk undervisning i
alla de sysslor, som fordras af en dugande husmoder och tjänarinna, såsom
uppköp af matvaror, enklare och finare matlagning, bakning m. m. till ett hems
skötsel hörande samt teoretisk undervisning i födoämnes- och hälsovårdslära.
Särskild konserveringskurs med början 1 aug. Helinackordering — om så önskas —
för elever från landsorten. Tillfälle att deltaga i språkkurser på aft-
narna. Upplysn. af förest. kl. 9.30-10.30 f. m. Riks Söder 12. A. T. 310 01.

Ramin
är ett bepröfvadt och verksamt medel mot svåra fall af ischias, mot reumatisk hufvudvärk och annan lokal reumatism. Rekommenderas af läkare. Till salu å apotek.
Elever till binderikurs.
3 st. kvinnliga elever antagas till stundande vintersäsong. Bindning af fransar, buketter, bordsdekorationer, fantas-arbeten. Kursen (3 månader) är fullständig, rationell och efter bästa svenska och tyska mönster. Nära e upplysningar mot 2 porton. **GUSTAF OLSSON.**
Blomsterhandel, Södra Tullgatan 4
M a l m ö.

Rekvirera vår katalog å Edition Schotts 20-öres Bibliotek.
Denna katalog upptager c:a 5,000 olika nummer musikallier i vacker utstyrelse och godt arrangement, innehållande våra förnämsta kompositörer i mästerlig bearbetning, Operor, Ouverturer, Potpourrier, Fantasier. Öfversättningar af fosterländsk musik. Moderna danser och marscher. **J. F. Hallmans Bokhandel, UDDEVALLA.**

BRUNKEBERGS TEATERN
Alltid veckans bästa nyheter!
Idun utgives denna vecka i A och B.

CHESEBROUGH'S Vaseline
Inregistr. Varumärke.

»Den bästa vän, du någonsin kan få»

Med detta preparat kan man lindra och bota många krämpor. En liten burk **Chesebroughs Vaseline** kostar endast 25 öre och befriar dig från skroflig hud, smärre sår och brännskador, och om du låter en liten smula smälta i munnen, lindrar det hosta, heshet och inflammation i halsen. **Profask å 10 öre erhålles öfverallt.**
Det är fullkomligt utan smak. Hvarje apotekare, såväl som större kemikalie- och parfymaffärer hafva det till salu, men se noga efter, att fabrikanlens namn **Chesebrough Mfg. Consd.** New York, U. S. A. återfinnes på hvarje förpackning.
Filial i London, 42 Holborn Viaduct
Var försiktig med efterapningar. De skada i stället för att hjälpa dig.

CHESEBROUGH'S Vaseline
Det bästa för barnens hud.